

Er det Helge Sander, som har lavet skjulte besparelser? Eller er det KU-rector Ralf Hemmingsen, som ikke kan prioritere?

Fyringer: Hvis skyld?

Sanders skyld eller universiteternes? Socialdemokraterne beskylder Videnskabsministeren for at holde data tilbage

KU-biologi fyrer. LIFE fyrer. KU-geografi fyrer. AU-jordbrugsforskning fyrer. AU-DPU fyrer. DTU fyrer.

KU alene skal spare 60-70 mio. i år, dvs. at ca. 130 stillinger må skæres væk. Det skyldes, at vi har fået færre basismidler til den løbende drift, siger KUs rektor. Videnskabsministeren svarer, at det er KUs egen disposition, for samlet har KU fået flere penge. Men hvem har ret?

Af KU-rektorens forslag til 2010-budget fremgår, at KU har faldende "frie og ubundne" basismidler i 2010. I praksis skyldes det især, at Regeringen har bundet mange millioner i øremærkede puljer og at der skal konkurreres om andre millioner (fx 90 mio. efter en ny resultatmodel).

Især øremærkning eller bindingen af 100 mio. kr. af forskningsstilskuddet til flere ph.d.'ere fremfører Rektor som en tung post. *Men var Socialdemokraterne klar over dette, da man indgik forlig om Globaliseringspuljen?* – lyder spørgsmålet til S-ordfører Kirsten Brosbøl.

"Det er ikke på grund af ph.d.-satsningen, at KU skal spare. At der blev afsat penge til flere ph.d.'ere skete efter aftale i 2006, og det er ikke nyt, heller ikke for KU. Så det er ikke korrekt at fremstille det som

om KUs færre basismidler stammer fra satsningen på ph.d.'ere", svarer S-ordføreren.

Brosbøl: To virkelighedsopfattelser

Brosbøl vil ikke afgøre, om det er KU eller Videnskabsministeren, som har ret, men understreger:

"Det er åbenlyst to virkelighedsopfattelser, som kolliderer. Jeg kan kun sige, at S gentagne gange har opfordret Videnskabsministeren til at fremlægge data, som en gang for alle fortæller om det reelle forhold mellem basismidler og konkurrencemidler, så vi slipper for denne meningsløse ordkrig. Men regeringen og Sander nægter konsekvent at diskutere balancen mellem netop basismidler og konkurrencemidler – hvor S gang på gang har krævet, at 60 % af de samlede forskningsbevillinger skal gå til basismidler, siger Brosbøl.

"Globaliseringsforligskredsen bestilte også en analyse af balancen mellem basismidler og konkurrencemidler, men McKinsey rapporten bidrog ikke til en afklaring af spørgsmålet, selv om det udtrykkelig stod i kommissoriet".

Se side 4: Uklarhed ...

Fyringer og konspirationsteorier 4
Grundlaget for fyringsrunde på KU er uklart

Censur på CAMPUS 6
Et læserbrev blev afvist. Og kommunikationschefen vil indføre 'corporate information'. Skal ledelsen styre, hvad der kommer i CAMPUS?

TEMA: LOVREVISION

Hvem lavede forbud? 3
Hvem forbød Uni-Evalueringen at analysere bestyrelser og udpegede ledere

Bestyrelser uenige med de menige 9
Hørings svar fra KUs og AUs bestyrelse mener ikke, at der er behov for lovrevision

S: Nix pille ved loven 10-12
Socialdemokraterne vil ikke ændre på lovens fundament, i modsætning til andre af oppositionens partier, fortæller FORSKERforums VOXPOP

Sektorforskning på uni? 14
Principielt ja, men på betingelse af total uafhængighed, mener det meste af oppositionen, jf. FORSKERforums VOXPOP

Miljøministeriet lægger bombe 15
Omdefinierer 'myndighedsbetjening' til 'konsulentbistand' – og hermed kan universiteternes 'sektorforskning' ikke byde ind på opgaver, der tidligere var deres

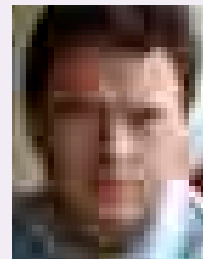
Universitetslærere køres over 19
FAGLIG KOMMENTAR fortæller hvorfor universitetslærere har så lille indflydelse

Forfaldsmyte 24-27
To old boys i den danske universitetsverden har udgivet biografier om kendte forskere. FORSKERforum spørger dem, om alt var bedre i gamle dage, og om hvad forskerbiografien kan bruges til

Tre dødsynder 28
- i Akademia: Arrogance, selvtilfredshed og pedanteri

De kritikere af universitetsloven, som sætter dagsordenen, er jo et antal forskere. Men der er mange andre, som er jublende lykkelige – især de forskere, som bliver prioriteret i disse år, hvor forskningen tilføres masser af millioner og millarder. Så er der selvfølgelig nogle, som ikke bliver prioriteret. Og de finder på en masse bortforklaringer, og det er kritikken et bevis på ...

Helge Sander

Reel medbestemmelse – og den skal lovfæstes

Uni-Evalueringen 2009 konstaterede i december, at de ansatte på danske universiteter helt mangler medbestemmelse. Der skal indarbejdes mekanismer til sikring af de ansattes medbestemmelse – og for at sikre det – i henhold til ”danske traditioner og universitetslovens ånd” – så skal der i loven indsættes en generel bestemmelse, som præciserer den enkelte universitetsbestyrelses pligt til at sikre ”en tilfredsstillende praksis for medbestemmelse”.

Med den formulering gik panelet tilsyneladende så langt som de kunne i at konstatere, at den danske universitetslov er udemokratisk. Man skal nemlig bemærke sig, at panelet havde fået forbud mod at analysere universitetslovens struktur og indhold og de problemer, som ligger heri.

Siden Uni-Evalueringen blev offentliggjort har vi fået et nyt eksempel på lovens udemokratiske struktur, nemlig de omfattende fyringer på bestemte fakulteter på KU. De ansatte fortæller om, at nedskæringer på bestemte fagområder, fx biologi, sker efter et hovsa-princip. Baggrunden er som 2009-fyringsrunden fuldstændig uigenkæmlig, og prioriteringer og strategier har heller ikke været diskuteret. Bestyrelsen fyrer efter Rektors budgetforslag, uden at prioriteringer har været diskuteret nede i systemet, og uden at ledelsen har nogen som helst plan for, hvordan de nedskårne områder skal klare sig. Den procedure afslører det totale tomrum, som uni-loven skaber med den topstyrede ledelse: Hvordan forestiller KUs ledelse og politikerne, at man får opbakning og engagement blandt højt kvalificeret personale, når alle beslutninger bare er banket igennem ovenfra?

Universitetsloven bør absolut revideres på nogle centrale områder:

- Detailstyringen skal væk, herunder politisk indblanding i hvordan universiteterne afvikler eksamen (forbuddet mod gruppeeksamen skal væk).

- Paragraf 17 stk. 2 i loven med instruktionsbeføjelsen skal fjernes eller omformuleres, så der bliver ubetinget forskningsfrihed og ikke opstår nye gråzoner og fortolkningstvister

- Der skal indføres reel medbestemmelse for de ansatte.

“Medbestemmelse skal lovfæstes, for hensigtserklæringer eller henstillinger til bestyrelser garanterer den ikke

Især medbestemmelsen sidste kræver nogle supplerende bemærkninger. Panelet havde fået forbud – af Folketinget eller af Universitetsstyrelsens direktør Jens Peter Jacobsen? – til at analysere og problematisere loven. Det fremgik af paneformandens forklaring på, hvorfor rapporten ikke diskuterer, hvordan systemet med udnævnte ledere fungerer og hvorfor panelet slet ikke diskuterer genindførelse af valgte ledere (fx institutledere): ”Det stod ikke blandt vores opgaver i kommissoriet. Jeg har ikke mere at sige hertil”.

Panelet nøjedes med at anbefale, at det skal være den enkelte universitetsbestyrelses pligt at sikre ”en tilfredsstillende praksis for medbestemmelse”. Det er en alt for elastisk formulering, for hvad betyder det?

Reel medbestemmelse betyder i de ansattes øjne, at det i loven skal indføres, at Akademisk Råd skal have reel medbestemmelse, hvilket de kun kan få ved at få medbestemmelse vedrørende budget og strategiplaner. Om det betyder ”vetoret” før budget og strategi sendes opad i systemet må diskuteres.

Reel medbestemmelse betyder på samme måde, at der i loven indføres et krav om oprettelse af institutråd, som vælges, og som skal have medbestemmelse vedrørende budget og strategiplaner.

Og reel medbestemmelse betyder, at en lovrevision skal fastslå, at institutledere skal vælges. Om det skal ske ved direkte valg eller gennem institutrådet kan så diskuteres.

Videnskabsministerens svar vil sandsynligvis være, at han ikke kan støtte disse forslag, fordi sådanne lovrevisioner vil bryde med den enstrengede styringsstruktur (top-down), som han har indført. Og så vil man også få det argument, at i Uni-Evalueringen og høringen om den er der jo ingen, som har stillet krav om valgte institutledere!

Hertil kan vi kun gives to svar: For det første, at ingen har stillet det forslag, for proceduren forbød folk at komme ind med den melding. Når Uni-Evalueringen blokerede for analyse af og bemærkninger om lovens indhold og struktur, hvordan skulle nogle så nedefra kunne overbevise deres institutleder, deres dekan og deres rektor om, at det skulle med i universitetets høringssvar? (Bemærk den lange vej igennem uni-demokratiet).

For det andet, at uanset hvor vi bevæger os, så er den største klage fra det menige universitetspersonale, at der mangler indflydelse på det nære niveau. Nedefra er det største krav REEL MEDBESTEMMELSE via institutråd og via valgte institutledere – og den skal lovfæstes, for hensigtserklæringer eller henstillinger til bestyrelser garanterer ikke den medbestemmelse, som er afgørende for folks information og engagement.

Vores melding til AC (paraply-organisationen for fagforeningerne) og til Folketinget er derfor: Lav en lovrevision, som genindfører reel medbestemmelse, og allervigtigst på det nære institutniveau.

Medlemsblad for DM's universitets-ansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte. Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kilde-angivelse. **Redaktion:** Lektor Leif Søndergaard, DM I (ansvarshav. for dette nummer), Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF, Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM1-sektorforskning, Lektor Lars Kamp Nielsen, Pharma Danmark, Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard, Dyr lægeforeningen, xxx, JA, Journalist Mette Engell Friis (mef@dm.dk), Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk), Red. leder Jørgen Øllgaard (Joe@dm.dk).

Redaktionens adresse: FORSKERforum, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Telefon: 38 15 66 33, Fax: 38 15 66 32. Bladets oplag er 7.500 ekpl. og udkommer 9 gange om året, den første uge i hver måned. **Øvrige adresser:** DM, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Tlf. 38 15 66 00. DJØF, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, Tlf. 33 95 97 00. PharmaDanmark, Rygaards Allé 1, 2900 Hellerup, Tlf. 39 46 36 00. JA – Jordbrugsakademikerne, Emdrupvej 28A, 2100 København Ø, Tlf. 38 71 08 88. Dyr lægeforeningen, Emdrupvej 28A, 2100 København Ø, Tlf. 38 71 08 88. **Grafisk Produktion:** www.preducation.dk **Tryk:** VTT-Grafiska AB. **Næste deadline:** 18. februar 2010.

Hvem lavede forbud?

S beskylder Videnskabsministeren for at overfortolke kommissorium

Kommissorium for evaluering på universitetsområdet i 2009

Præambel

Med ændringen af universitsloven i 2003 gennemførtes en omfattende reform af ledelsesstrukturen på de danske universiteter samtidig med, at universiteterne overgik til at blive selvejende institutioner.

I 2007 blev dette fulgt op med sammenlægningerne af 12 universiteter og 13 sektorforskningsinstitutioner til 8 universiteter og 4 forskningsinstitutioner.

Målet med reformerne på universitetsområdet har været at give universiteterne bedre forudsætninger og muligheder for at foretage tværgående og strategiske prioriteringer af deres samlede uddannelses-, forsknings- og formidlingsindsats og for at imødekomme samfundets behov.

Formålet med evalueringen er at belyse de spørgsmål, der opregnes i Folketingets beslutning V9, samt spørgsmålet om udviklingen i universiteternes frihedsgrader, jf. det følgende.

Udgangspunktet for evalueringen er, at der med universitsreformen i 2003 blev skabt en klar og entydig ledelsesstruktur på universiteterne i form af bestyrelser med eksternt flertal og ansatte ledere.

2. december 2008

Videnskabsministeriet
Bredgade 43
1260 København K

Side 1/2

Politisk semantik: Betyder den sidste sætning i kommissoriet at Uni-Evalueringen ikke måtte analysere lovens struktur?

Det var ikke i overensstemmelse med god evalueringspraksis og det var i strid med Socialdemokraternes fortolkning af kommissoriet, at panelet bag Uni-Evalueringen fik forbud mod at analysere selve universitslovens struktur. Ved offentliggørelsen af rapporten fortalte paneformand Agneta Bladh, at man ikke havde analyseret systemet med udpegede ledere (kontra valgte), fordi "det ikke stod blandt vores opgaver i kommissoriet".

Men det kommer helt bag på Folketingets opposition, at der var lagt begrænsninger ind mod analyser af lovens struktur og indhold. Marianne Jelved (Rad.) kalder det helt utilfredsstillende: "Radikale er principielt imod politisk indsnævring af kommissorier for evalueringer, for hermed bliver det en selektiv evaluering, hvor det på forhånd er besluttet, hvad der skal analyseres og dermed også hvad der kan komme til lovrevision".

S-ordfører: Grov overfortolkning af kommissoriet

Forbuddet kom også helt bag på Kirsten Brosbøl, der på Socialdemokraternes vegne forhandlede kommissoriets udformning med Videnskabsministeren. Hun undrer sig over, hvordan panelet blev givet det indtryk, at evalueringen ikke måtte analysere lovens indhold og struktur, fx hvordan udpegede ledere fungerer til forskel fra det gamle system med valgte ledere:

"Det er ikke korrekt, at kommissoriet forbød udvalget at beskæftige sig med lovens struktur, herunder spørgsmålet om udpegede kontra valgte ledere. Ved forhandling af kommissoriet for evalueringen fik S faktisk slettet en passus i Videnskabsministerens udkast, som ville frede analyse af de grundlæggende rammer for universiteternes virksomhed - underforstået af ledelsesstrukturen. Samtidig fik vi et krav ind om, at 'frihedsgraderne' skulle analyseres. Når formanden for evalueringskomiteen derfor

henviser til, at kommissoriet forbød panelet at analysere fx systemet med de udnævnte ledere, så ved jeg ikke, hvor komiteen har det fra. Det er en grov overfortolkning af kommissoriet".

Men når det ikke er Folketingets kommissorium, er det så minister Sander eller universitsdirektør Jens Peter Jakobsen, som har manipuleret panelet?

"Der er lavet en grov overfortolkning af kommissoriet. Og hvem der har lavet den begrænsning for panelets arbejde, har jeg ingen anelse om. Det må du spørge ministeren eller ministeriet om", svarer Brosbøl.

Ministeriet: Det står i kommissoriet

Evalueringspanelets formand Agneta Bladh vil ikke uddybe, hvem der har fortolket kommissoriet for hende: "Jeg vil ikke ind i en nærmere politisk diskussion af kommissoriet. Vi tolkede, at der var en betoning af medbestemmelse, frihedsgrader m.m. Men havde politikerne ønsket en analyse af lovens struktur, så tror jeg, at det skulle have været skrevet tydeligere i kommissoriet".

FORSKERforum spurgte til Videnskabsminister Helge Sanders udlægning, og i et skriftligt svar udtaler han om Brosbøls beskyldning om "overfortolkning", at det af en passus i kommissoriet (se illustrationen) fremgik, at bestyrelseskonstruktionen og de ansatte ledere "ikke var blandt de forhold, der direkte skulle evalueres: der var 'skabt en klar og entydig ledelsesstruktur' ...".

Og Sander slutter: "Det er derfor helt i overensstemmelse med de rammer, som Folketinget har lagt for evalueringen, at panelet ikke forholder sig konkret til de nævnte spørgsmål. Jeg er helt overbevist om - og mener at evalueringsrapporten indirekte understøtter denne vurdering - at universitsloven fra 2003 også på dette punkt har været en succes", skriver Sander.

Se side 10

Få uger til at lave Burka-rapport

Et stykke videnskabeligt bestillingsarbejde i ekspresfart. Sådan kan man karakterisere den rapport om tilslørede muslimske kvinder i Danmark, som er blevet voldsomt omdiskuteret.

Rapporten er udarbejdet af forskere på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier på KU efter bestilling fra Indenrigsministeriet. Og indholdet vakte i høj grad opsigt, navnlig konklusionen om, at der kun fandtes tre burka-kledte kvinder i Danmark. Det var forskerne nået frem til ved at forhøre sig blandt andet hos kilder i det muslimske miljø, der blev bedt om at gætte på antallet.

Rapporten og dens metode har fået flere politikere op i det røde felt, ikke mindst Konservatives integrationsordfører Naser Khader, som selv har været meget optaget af Burka-problematikken.

"Det er fint, at der kommer offentlig indsigt i det makværk af en rapport. Man må spørge sig selv, hvordan forskerne bag har det med deres akademiske stolthed", udtalte Naser Khader.

Ingen betænkeligheder

Men arbejdsbetingelserne har heller ikke været optimale, og det største problem var tiden, fortæller den ene af rapportens to hovedforfattere, professor og islam-forsker Jakob Skovgaard-Petersen.

"Vi blev kontaktet af embedsmandsudvalget, der gerne ville have yderligere viden om det fænomen, de skulle lave en betænkning om. Min institutleder spurgte så mig, om jeg ville medvirke, og jeg synes emnet var interessant, selvom jeg bemærkede, at vi havde meget kort tid til at løse opgaven fyldstgørende - som jeg husker det kun nogle få uger", fortæller han.

Havde du nogle betænkeligheder ved at bidrage til et så politiseret emne?

Nej. Vores opgave er at formidle viden, og det er vigtigt, at vi i Danmark er så velinformerede som muligt om de ting, vi diskuterer.

Hvad er din kommentar til den kritik, der har været af jeres metode?

Jeg stod for den mere leksikale halvdel af rapporten, så det spørgsmål skal du stille til Margit Warburg, der står for den halvdel, der handler om antallet af burkaer", siger Jakob Skovgaard-Petersen.

Imidlertid var det ikke muligt at få en kommentar fra professor Margit Warburg inden FORSKERforum gik i trykken.

Uklarhed skaber konspirationsteorier

Grundlaget for fyring af 130 ansatte på KU, herunder 24 vip'ere på biologi, skaber mistro over for processen

"Et fag kan godt klare at lave god forskning og undervisning, efter en mindre beskæring af den faglige stab. Men at klippe omkring halvdelen af vip-personet væk over to år skærer dybt i kvaliteten og bredden. Efter 2009-fyringerne har KU stort set ikke faget 'botanik'. Det skete efter en beslutning ovenfra, uden en forudgående debat om prioriteringer. Og hvad ryger nu ved 2010-fyringerne", spørger **professor Tom Fenchel** efter de fyringsvarsler, som blev sendt ud i begyndelsen af januar på KU-biologi.

Københavns Universitet skal spare 60-70 mio. – og det koster jobbet for ca. 130 ansatte. Biologi alene skal fyre 24 vip'ere og 12 tap'ere – og med sidste års fyringer betyder det næsten en halvering af lektorerne på bare to år. Men også andre fagområder rammes hårdt: LIFE med 50 vip/tap'ere, geografi med 20 vip'ere, pharma med 12 vip/tap'ere og økonomi med 12 vip/tap'ere.

Regeringens eller KU-ledelsens skyld?

KU's ledelse siger, at besparelserne skyldes underskud, fordi finansloven skærer ned på de basismidler, som skal betale for den daglige drift. Videnskabsministeren fralægger sig ansvaret ved at sige, at universitetet samlet set har fået flere penge, og at det herefter er KUs bestyrelses ansvar at prioritere.

Blandt de ansatte hersker der rådvildhed og uro: "Regeringen hævder, at man samlet set har tilført flere midler. Hvis det er korrekt, så har Regeringen i hvert fald bundet de fleste penge til øremærkede projekter, fx ph.d.'er eller 'stjerneprogrammer', så der i praksis er færre basismidler til den almindelige drift og til de fastansattes løn," siger Fenchel.

"Tingene skal gå ordentligt for sig, og det gør de ikke. Hvad angår KUs interne krisebudget, så er det fuldstændig uigennemskueligt, hvordan der er opstået et underskud på 60 mio. Det er jo absurd, når ledelsen sidste år begrundede fyringer med, at vi på biologi tjente for få stå'ere, men nu er der faktisk kommet flere studenter til? Men der er også mystik i KUs interne procedure og prioritering: Ledelsen og bestyrelsen har tilsyneladende forelsket sig i mursten og en grotesk opblæsning af administration og helt glemt kerneaktiviteten 'viden'. Det er fatalt og grotesk, når både ledelsen eller Regeringen tror, at fx biologi kan opretholde en høj faglig standard med en halveret lektorstab ..."

Opfordring til institutlederen: Gå af i protest

Tom Fenchel opfordrede i et åbent brev biologis institutledelse til at gå af i protest mod at administrere under umulige vilkår, og motivere

en tilbagetræden med, at de ikke "lod sig ansætte for at demontere biologi ved KU".

"Det ville være at gøre faget en bjørnetjeneste at gå af i protest. Det nytter ikke at jeg eller ledelsen går af, for så bliver det totale ragnarok. Og det ville være en tom gestus, som ville ramme faget og studenterne netop nu, hvor vi skal planlægge undervisning op til semesterstart i februar", svarer **instituttleder Karsten Kristiansen**.

Før nedskæringerne i januar 2009 sagde Karsten Kristiansen, at havde han kendt de økonomiske forudsætninger for "det møgspændende job", så var han ikke sikker på, at han havde sagt ja til det i 2008. Og så er der også nogle, som husker, at han lovede, at 2009 var den sidste store besparelse, som han ville deltage i?

"Jeg kan ikke præcist huske, hvordan jeg formulerede det sidste år. Men det var vist noget i retning af, at jeg ikke kunne se, hvordan instituttet kunne overleve, hvis vi skulle skære ned igen", husker institutlederen. "Nogle vil hertil sige, at den nedskæring netop er, hvad der nu er sket igen i 2010! Og hertil vil jeg så svare, at forskellen er, at det i 2009 var helt umuligt at foruddiskontere budgettet, mens vi nu har fået 3-årige budgethorisonter, så der nu er pejlemærker og mulighed for at planlægge".

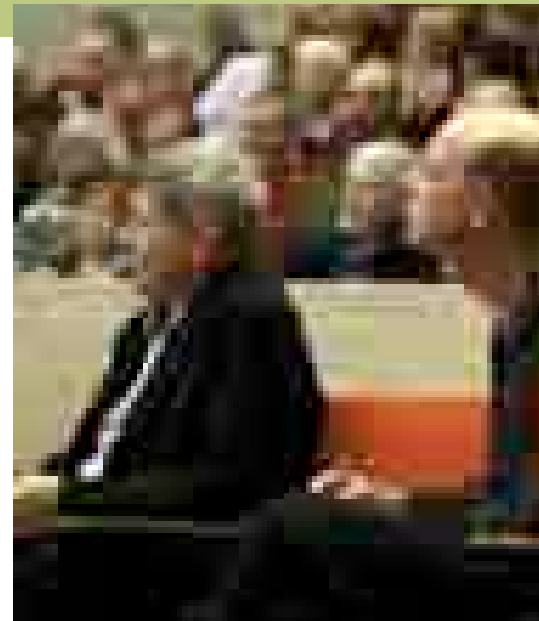
Men når fastansatte kan fyres i stor målestok, som det nu sker på KU, så underminerer det fuldstændig den akademiske frihed

professor Tom Fenchel

Konspirationsteorier

"Det økonomiske underskud kom ærlig talt bag på os. Vi blev chokerede i januar 2009 og vi er det igen i år. Det foregår efter et hovsa-princip. Baggrunden er igen fuldstændig uigennemskuelig, og prioriteringer og strategier har heller ikke været diskuteret. Man kan imidlertid se, at ledelsen prioriterer mursten og 'stjerneprogrammer' inden for bestemte fagområder. Men hvad der er ledelsens masterplan med faget 'biologi på KU' er der ingen som ved? Man kan konstatere, at fyringerne rammer bio- og geo-fagene på naturvidenskab, mens fysik og matematik og medicin går fri. Sådan noget avler konspirationsteorier, som fx at vores naturvidenskabelige dekan, som er fysiker, prioriterer et moderniseret HC Ørsted-institut (med fysik og matematik). Eller at rektor, som er mediciner, prioriterer en udbygning af Panum, som har lægevidenskab," siger Fenchel.

En anden konspirationsteori er, at faget

Dacapo på januar 2009: Sådan sad rektor Ralf Hemmingsen og

biologi beskæres efter salami-metoden for at der efterfølgende kan siges, at det mangler "kritisk masse" og at faget derfor skal fusioneres med LIFE (på den fhv. Landbohøjskole).

"Vi får forsikringer om, at fusion ikke er 'masterplanen'. Jeg ved snart ikke, hvad jeg skal tro. Men jeg ved, at der fagligt set allerede i dag er samarbejder, hvor det er hensigtsmæssigt, og at en fusion vil være så omkostningsfyldt, at jeg er mistroisk overfor realiteterne i fusions-konspirationen".

Uacceptabel procedure

"Fyringsforløbet sker efter en helt uacceptabel procedure. Hvem er det, som foretager prikningen og efter hvilke kriterier? Ledelsen har sagt, at alle kriterier kan komme i spil samtidig: Forskningsproduktion, undervisning, nedlæggelse af fagområder osv. De kan altså gøre fuldstændig som de vil, uden at der er objektive kriterier bag og uden en diskussion af det faglige".

Fenchel mener, at hovsa-fyringerne er i total kontrast til den måde, som universiteternes rekruttering er organiseret på:

"Det videnskabelige personales karriereforløb sker i et stort udskilningsløb over mange år, så man først får en fast stilling 5-10 år efter, at man har færdiggjort sin kandidatuddannelse. Og ved selve ansættelsen skal alle mulige formalia og regler overholdes, fx ved udpegning af kvalificerede til ansættelsesudvalg – gerne udlændinge. Hver ansøger bedømmes nøje og vejes på en guldvægt. Men ved fyringer er kriterierne helt uklare. Her kan ledere, som ikke nødvendigvis har fagligt indblik, beslutte fyringerne, og det skal de ikke stå til regnskab for. Det er et helt

(Foto: Sindre Alvarez)

dekan Nils O. Andersen samt Biologis institutleder Karsten Kristiansen sidste år ved stormødet om besparelser. I baggrunden til højre skimtes Tom Fenchel.

ulogisk system”.

Forskningsfrihed suspenderes

Fenchel – som var formand for Videnskabernes Selskab 2004-2008 - mener, at fyringer underminerer forskernes frihedsgrader:

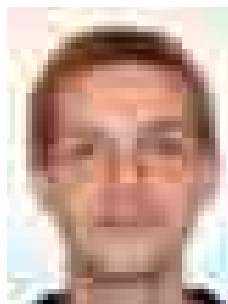
”Denne fyringsrunde afslører, at vores stillingsstruktur og ansættelses-bekendtgørelse ikke er det papir værd, som den er skrevet på. Grundlæggende skulle aftalerne jo sikre, at når en forsker efter mange års hårdt og disciplineret arbejde får en fast stilling som lektor eller professor, så har du den sikkerhed i ansættelsen, så du har forskningsfrihed uden risiko for at blive fyret. Forudsat selvfølgelig at du ikke ’tager af kassen’, ikke opfylder dine arbejdsforpligtelser, at du kan samarbejde med andre og opfattes som tilregnelig i de kollegiale (peer-) sammenhænge. Men når fastansatte kan fyres i stor målestok, som det nu sker på KU, så underminerer det fuldstændig den akademiske frihed og forskningsfriheden, som burde være universitetets dyd”.

”Når kun få går på barrikaderne skyldes det resignation og magtesløshed. Men det er da også klart, at mange yngre ikke stikker næsen frem i en periode, hvor man risikerer at blive straffet for at udfordre ledere, som står med fyringsretten, ved at kræve gennemsuelighed og en åben diskussion. Når jeg står frem og protesterer højlydt, er det risikofrit, for jeg er tjenestemand – og fylder snart 70”, forklarer Fenchel.

”Men jeg forsøger at holde en urban tone. Jeg kunne sige meget værre ting”.

jø

Apati

Michael Lisby blev lektor på KU-biologi i efteråret 2009 efter ph.d.-graden i 2000, fem år i løse ansættelser og et par år i udlandet.

KARRIERE I UTAKT

Der lægges op til fyring af 28 vip'ere på KU-biologi. Hvis du skal beskrive stemningen på instituttet i et ord?

”Apati. Sidste år blev vi udsat for en stor sparerunde, hvor vi måtte indstille os på en dårligere bemanding. Det troede vi ikke kunne ske igen, men det gjorde det så. Det forløb giver en stor magtesløshed og virker enormt demoraliserende og medfører passivitet: Folk tager ikke initiativer. Det er svært at motivere sig til nye tiltag, til nye forskningsprojekter eller fornyelse af undervisning. Stedet tør ikke rekruttere post-docs, for man ved ikke, om der en fremtid osv.

Det er som om spillereglerne er ved at ændre sig. Det har også indflydelse på dit humør. Ubevidst har man hele tiden i baghovedet: Hvad er det, du skal leve op til. Eller hov, hvad hvis jeg er den næste, som bliver fyret? Hvad hvis mit fagområde tyndes ud med dårligere arbejdsbetingelser? Tør jeg planlægge med den kollega, for hvad hvis han bliver fyret og pludselig er væk?”

Du var ni år om at få en fast stilling efter kandidatgraden. Hvordan opleves ens karrieretænkning i lyset af nedskæringerne?

”Universitetskarrieren er jo årelang: Først kandidat, så ph.d., adjunktur eller post.doc.-forløb, før man får en fast stilling som lektor. Det tager altså 8-10 år, før man har udsigt til en fast stilling, og det er et meget langt forløb med behård konkurrence. Det er til at leve med, hvis man med flid og dygtighed faktisk kan se frem til fastansættelsen. Men den gamle sikring af arbejdsro i faste stillinger gælder jo ikke længere i praksis, når lektorer bare sådan kan fyres uden videre – og det betyder i disse år, at det egentlig er sikrere at være åremålsansat på 2-3-5

jø

års-projekter. Her er man da i det mindste sikret i projektperioden...

Men måske er det mest frustrerende magtesløsheden. Det er jo som en slags psykisk terror, at selv om du har gennemgået et langt kvalifikationsforløb og har passeret dit arbejde og mere til, så kan du alligevel ryge ud. Det var til at leve med det lange kvalifikationsforløb, hvis der så bagefter var klare forsikringer om, at hvis du opfylder de krav, som stilles, så fyres du ikke”.

Hvad betyder fyringsrunder for det faglige generationsskifte?

”Vi er mange yngre forskere, som mere eller mindre lamslået er vidne til det der p.t. foregår på Biologisk Institut. Uden varsel vil man over et par år ødelægge forskningsmiljøer, som det har taget 10-20-30 år at opbygge. I praksis er det jo sådan, at når man fyrer en erfaren forsker, så forsvinder mentorer og faglige forbilleder, som burde være en del af et kontinuert generations-skifte. Den faglige ekspertise i forskning og undervisning er tabt på et øjeblik. For slet ikke at tale om, at netværk og internationale kontakter, som er fantastisk vigtige i forskerverdenen, også tabes.

Hvis det er vores fremtidige arbejdsplads, så er vi mange yngre forskere, der vil overveje om vi har valgt den rigtige arbejdsplads at gøre karriere, hvis man får stillet bedre vilkår i udlandet eller i den private sektor”.

Hvad med den faglige standard, når halvdelen af vip-staben tyndes ud på to år?

”Ved fyringsrunden i januar 2009 sagde ledelsen, at der herefter var styr på økonomien, og nedskæringer kom ikke til at gentage sig. Men nu laver man en ny hovsa-runde uden at der er en velovervejet plan og prioritering bag. Og selvfølgelig har det da faglige konsekvenser, når man fyrer halvdelen. Det betyder jo, at der er færre fastansatte til at stå for driftsopgaverne plus kontinuitet i undervisning og forskning.

Det bliver også svært at rekruttere. Universitetet vil jo gerne tiltrække de bedste studerende og forskere og lave et frodigt miljø. Men de dårlige vilkår er jo ingen hemmelighed, det rygtes altså lynhurtigt blandt potentielle ph.d'ere og post.docs og internationalt. Og det bliver en uundgåelig nedadgående spiral, for hvem af de bedste gider nu søge til vores institut ...”

Censur på AUs blad CAMPUS?

Kommunikationschef afviste læserbrev, fordi der i fremtiden kun optages læserbreve fra nuværende studerende og ansatte.

Hvad har det med åben debat at gøre, spørger debattøren

Afvist. Det var svaret til journalist Claus Jacobsen på et læserbrev om brugerbetaling, som han sendte ind til AUs blad CAMPUS. Først var afvisningen ubegrundet, men da han insisterede på en begrundelse, lød den, at bladet ikke optager læserbreve fra eksterne skribenter. Og svaret kom ikke fra bladets ansvarshavende redaktør, men fra AUs nye 'kommunikationschef', vicedirektøren for kommunikation Mads Hvitved Grand.

Debatindlægget havde titlen "Rektor på vildspor" og var en reaktion på rektor Lauritz B. Holm-Nielsens støtte til indførelse af brugerbetaling på universiteterne. Det henviste til, at brugerbetaling giver social ubalance, fordi det "udelukker en tredjedel af unge fra et studium ved et universitet", der ikke har velhavende forældre i ryggen. Og læserbrevet spurgte, om Rektor var inspireret fra USA og fra sin tid som ansat i Verdensbanken? Debatindlægget spurgte til, hvad der kan ske med "de akademiske værdier", hvis der kommer brugerbetaling? Og så spurgte det til, om AUs bestyrelse er enig i rektors anbefaling af brugerbetaling?

Men det er da et indgreb i ytringsfriheden og debatten omkring AU, når bladet ikke redigeres efter væsentlighedsprincipper
Claus Jacobsen

Debattør: Indgreb fra vicedirektøren

Claus Jacobsen forklarer: "Debatindlægget var en reaktion på artikler i CAMPUS, hvor Rektors indlæg foreslog brugerbetaling uden forbehold. Jeg mener, at brugerbetaling er meget problematisk, og jeg syntes derfor, at nogle måtte ytre denne skepsis, så der kom mere balance i dækningen. Og jeg troede da, at debatindlægget ville blive optaget, fordi det omhandler et uddannelsespolitisk og samfundsmæssigt væsentligt og kontroversielt spørgsmål. Det var faktisk også mit indtryk, at debatindlægget var sat på, men det blev altså taget af igen ved indgreb fra vicedirektøren", forklarer han.

Claus Jacobsen er tidligere studerende på statskundskab og redaktør på Studenterrådets blad "Montanus" 1968-71. Og så var han i øvrigt arbejdet tilknyttet universitetet 2007-2009 som kommunikations-konsulent, men det var helt konfliktløst, forsikrer Claus Jacobsen. Hans debatindlæg er en altså ikke personlig vendetta vendt mod Rektor.

Claus Jacobsen undrer sig over, at der

pludselig er indført et nyt redigeringsprincip:

"Vicedirektøren synes åbenbart, at mit læserbrev var ubekvemt for ledelsen, og at det derfor ikke skulle trykkes. Men det er da et indgreb i ytringsfriheden og debatten omkring AU, når bladet ikke redigeres efter væsentlighedsprincipper. Det ligner da også censur, når der pludselig, i løbet af få dage og i en konkret anledning indføres helt nye principper for debatindlæg".

Vicedirektøren: Videnskabsministeren kan heller ikke få indlæg optaget

Hvad var det, der var så farligt i debatindlægget, at det ikke måtte trykkes? – lyder spørgsmålet til vicedirektør Mads Hvitved Grand.

"Afvisningen handlede ikke om indholdet, men om, at der på CAMPUS ikke var retningslinier eller politik for læserbreve. Der er lagt en generel politik for læserbreve, det var der ikke før. Idet CAMPUS er et internt medie for studerende og ansatte, så er det logisk, at debatsiderne kun optager interne debatindlæg fra nuværende studerende eller ansatte. Og jeg håber da, at CAMPUS i fremtiden kan få meget mere læserinddragelse i journalistikken samt debat", svarer vicedirektøren.

Betyder det, at Videnskabsministeren eller universitetspolitikere heller ikke kan få et indlæg optaget?

"Ja"

Men hvad skal eksterne så gøre, hvis de gerne vil have et læserindlæg optaget?

"De kan jo henvende sig til redaktionen og spørge, om deres tema kunne blive genstand for en journalistisk artikel".

Men er det ikke en flaskehals for den 'frie debat', når ens bidrag skal 'antages' til journalistisk behandling og ellers ikke kan komme på?

"Nej, det kan jeg ikke se. De kan jo prøve at få optaget deres læserbrev i andre medier end AUs og CAMPUS".

Hvorfor er det vicedirektøren og ikke den ansvarshavende redaktør, som har afvist læserbrevet?

"Jeg har som vicedirektør ikke afvist læserbrevet. Jeg har bare opstillet nogle generelle retningslinier, som ikke var der før. Og det er den ansvarshavende som er ansvarlig for indholdet, men som chef for den ansvarshavende er jeg med til at opstille de overordnede retningslinier".

Var det Vicedirektøren eller Rektor, som har lavet den nye politik?

"Det er mig", slutter vicedirektøren.

Redaktion og 'frihed'

Den fhv. ansvarshavende på CAMPUS

Det var Hans Plauborg, der som journalist og "ansvarshavende redaktør" for CAMPUS modtog Claus Jacobsens debatindlæg. Men alligevel var det ikke ham, som bestemte, at debatindlægget skulle afvises. Hvorfor?

"Vicedirektøren - som formelt er min overordnede - bad om at se Jacobsens indlæg. Jeg vurderede ikke, at det var en strid værd om den 'redaktionelle frihed' at lade være, også fordi jeg opfattede debatindlægget som forholdsvis ukontroversielt. Så jeg forelagde det for vicedirektøren, som så besluttede at afvise det", forklarer Hans Plauborg.

Var Plauborg enig i afvisningen af debatindlægget og i begrundelsen?

"Nej, jeg var ikke enig. Jeg syntes det var relevant og væsentligt i forhold til en problemstilling, som bliver diskuteret, internt og eksternt. Så jeg vurderede, at det var helt opportunt at det blev bragt, bl.a. fordi vi i samme nummer af avisen havde et tema om brugerbetaling på universiteterne. Afvisningen og indgreb i redigeringsringen var et enestående skridt; jeg mindes ikke, at det er sket i min tid".

Frihedsbrev

Har CAMPUS ikke redaktionel frihed?

Hans Plauborg svarer: "Nej. Vi har ikke et redaktionelt 'frihedsbrev', der giver den ansvarshavende redaktør fri beslutningsret inden for presselovens rammer. Personligt mener jeg ikke, at et frihedsbrev er det allervigtigste for en

AU strømninger

- nu med 'Corporate Information'. Er det så slut med den redaktionelle frihed og den frie debat i CAMPUS?

Journalist Claus Jacobsen fik afvist et debatindlæg på CAMPUS og han undrer sig over de nye redigeringsprincipper og ansvarsforhold omkring bladet:

"Det er da bemærkelsesværdigt, at det ikke er redaktionen, men en overordnet leder, som afviste mit debatindlæg. Det fortæller jo meget om kommandostrukturen og frihedsgraderne", konstaterer journalisten. "Jeg undrer mig såre, for AU vil angiveligt være *Det Kommunikerende Universitet 2008-12*, overskriften på universitetets fem siders nye manifest om AUs kommunikation. Det rummer en række positive intentioner om kommunikationspolitikken, som synes at dække over, at der ad bagvejen indføres topstyring af al information over hele universitetet, inklusive CAMPUS, som dog hidtil har været åben for debat", siger Claus Jacobsen.

Debattør: Ledelsen vil styre via Mediechef

At CAMPUS nu får en ansvarshavende, som ikke er ansat på bladet, men som er en del af den administrative ledelse på AU, underminerer den frie debat, mener Claus Jacobsen:

"Universiteterne skal være stedet for den frie debat. Men AUs kommunikationspolitik er en masse tomme plusord, som groft sagt dækker over, at ledelsen vil styre, hvad der kommunikeres på alle niveauer, når man har lavet en topstyret ansvarskæde. Det er 'Corporate Information', siger han. "CAMPUS får ikke redaktionel frihed. Når AUs nye "Mediechef" – underordnet Vicedirektøren for kommunikation – fremover bliver ansvarshavende redaktør for CAMPUS, så er det ledelsen, som redigerer bladet: Mediechefen vil tage hensyn til, at der ikke skrives ting, som er ubekvemme for bestyrelsen, rektor og ledelsen, for Mediechefen er strukturelt mere loyal opad end nedad mod de menige eller mod den frie debat", mener Claus Jacobsen.

"Sådan Corporate Information lagt ned over alt er meget problematisk for den frie og kritiske debat: Man kan jo spørge, hvordan ledelsen for eksempel vil fortolke, hvad der er 'en kritisk-konstruktiv' tilgang?"

Mediechef mere loyal overfor ledelsen end overfor læserne?

CAMPUS skal være universitetets "interne medie", det skal være corporate, "medvirke til at opbygge et fællesskab og en identitet blandt studerende og medarbejdere", siger vicedirektør Mads Hvitved Grand med henvisning til CAMPUS' formålsbeskrivelse ved relaceringen i 2004.

Hvem har besluttet, at CAMPUS skal være universitetets "interne medie" og corporate, dvs. "medvirke til at opbygge et fællesskab og en identitet blandt studerende og medarbejdere"?

"AU skal have skærpet sin profil på de enkelte medieplatforme. Det er mig, som har præciseret hvad der hele tiden har været tænkt med CAMPUS, nemlig som et internt medie. Tidligere har det og målgruppen ikke været nærmere defineret. Det har jeg gjort nu". Bladets nye ansvarshavende redaktør skal være en nyansat mediechef, som også skal skabe "synergi mellem hjemmeside, avis, magasin, informationsmateriale og øvrige medieplatforme såvel internt som eksternt" (jf. oplag).

Det lyder som "Corporate Information", hvor al information styres centralt og hvor den samme person har ansvar for organisationens kommunikation og for de 'frie' journalistiske medier?

"Jeg kan ikke anerkende den definition, for deri ligger noget top-down eller at alt skal være ens. I AUs mediepolitik ligger, at hvert medie skal have sin funktion. Samlingen af alle

“ Jeg kan ikke anerkende den definition, for deri ligger noget top-down eller at alt skal være ens.
” vicedirektør Mads Hvitved Grand

medier handler ikke om styring, men om at målrette hvert medie mod sit formål, herunder CAMPUS"

Men kommer Mediechefen – som skal være loyal overfor cheferne opad – så ikke i en rollekonflikt, hvis rektor, en dekan eller en institutleder ikke ønsker, at der skrives artikler eller optages læserbreve, der kunne være ubekvemme for dem?

"Jeg ser ingen modsætninger mellem de enkelte roller. Mediechefen skal primært være loyal overfor det enkelte medie, og jeg vil da kræve af Mediechefen, at der sikres en fri og åben debat i CAMPUS. Tidligere har den ansvarshavende redaktør af Campus jo også sideløbende haft opgaver af corporate karakter, og det er hidtil gået fint".

Kan du forstå, hvis nogle påstår, at AU har lavet en struktur som passer til en DJØF-agtig 'controller', mere end som noget, der forfægter den redaktionelle frihed og den åbne debat?

"Nej det kan jeg ikke forstå. For jeg har ikke ændret på den redaktionelle frihed. Eller forholdt mig til indholdet i debatten. Jeg har alene opstillet nogle objektive kriterier for, hvem der kan få læserbreve optaget".

mel frihed bedsbrev'

var ikke enig i afvisning af debatindlæg

universitetsavis, der trods en del annonceindtægter er helt afhængig af ledelsens økonomiske støtte; det vigtigste er, at man har nogle klare aftaler med ledelsen om ansvarsforholdet", svarer Plauborg. "Frihedsgraderne er ikke definerede. I bedste fald har vi haft uklare ansvarsforhold, som dog aldrig har ført til konflikter, fordi ledere ikke har blandet sig".

Når en kommunikationschef bliver ansvarshavende redaktør for CAMPUS, vil det så ikke være ledelsen som redigerer det, dvs. at det er 'Corporate Interesser' som redigerer – og at den redaktionelle / journalistiske frihed er suspenderet?

"Det er da et godt spørgsmål, men det må du adressere til ledelsen".

FORSKERforum stillede spørgsmålet videre til AUs kommunikationschef: *Hvorfor vil ledelsen ikke give CAMPUS redaktionel frihed med en selvstændig ansvarshavende redaktør på redaktionen, samt et 'frihedsbrev' – som fx UNIVERSITETSavisen ved KU – der gør redaktionen uafhængig af ledelsen og andre interessenter?*

"Det har vi ikke aktuelt diskuteret. Jeg ser ikke automatisk nogen sammenhæng mellem et frihedsbrev og en bedre, mere vedkommende avis. Jeg synes redaktionen hidtil har lavet en rigtig god avis med plads til debat og kritik af ledelsen. Det skal vi fortsætte med", svarer vicedirektør Mads H. Grand.

Tidens universitet – oplevet indefra

Gaye Tuchman: "Wannabe U. Inside the Corporate University". Chicago: The University of Chicago Press, 2009.

Universitetet er under forandring. I en ny bog går professor i sociologi Gaye Tuchman (GT), University of Connecticut, bagom forandringerne på et respekteret regionalt forskningsuniversitet, der har sat sig for at forfølge en ambition om at blive et af de bedste forskningsuniversiteter i USA.

Bogen viser, hvad der sker, når markedslogik, økonomiværdier og topstyrede ledelsesprocesser indtager universitetet i jagten på top-ranking placeringer. Universitetet centraliseres og bureaukratiseres. Det videnskabelige personale mister indflydelse. Evaluering og dokumentation på basis af tvivlsomme kriterier bliver en del af hverdagen. Omdømmehåndtering via strategisk kommunikation og branding ligeledes. Uddannelse og forskning betragtes ikke længere primært som erkendelsesprocesser og intellektuel vækst men derimod som varer, der skal markedsføres. Strategier for indtægtskabelse kommer i højsædet på uddannelses- såvel som forskningssiden. Og publiceringspresset forøges.

Vi er i USA, men på en del punkter er parallellerne til Danmark tydelige. Bogens indsigter og de problemstillinger, den rejser, er derfor et interessant input også til den danske debat.

Bogen afrapporterer resultaterne af et 5-årigt sociologisk, etnografisk forskningsprojekt. GT har interviewet informanter, gennemført deltagerobservation af møder på flere niveauer samt analyseret universitetets kommunikation i pressemeldelser, på hjemmesider og i information til medarbejderne.

Analysen viser, at de strategier, som universitetsledelsen lancerer som innovative, ved nærmere øjesyn viser sig at være efterligningspraksis. Wannabe University, som det anonymiserede universitet så malende betegnes, efterligner "søsteruniversiteter", der opfattes som succesfulde i jagten på bedre ranking. Den fulgte efterligningspraksis fører til konformitet. Konformiteten kommer til udtryk blandt andet som disciplinær mainstreaming af forskningsindsats og publiceringsadfærd, i forbindelse med etablering af en forskerpark og i mere "udvortes" ting som f.eks. bygning af et parkeringshus.

De mange top-down initierede forandringstiltag fører til en udbygning af universitetsbureaukratiet. Balancen mellem ansatte beskæftiget med kerneopgaver og ansatte med administrative og ledelsesmæssige opgaver ændres til sidstnævntes fordel. Frem for alt sker der en vækst i antallet af ansatte beskæftiget med kvalitetssikring, fundraising og universitets-erhvervslivs samarbejde. Blandt andelen af ansatte med forsknings- og undervisningsopgaver øges antallet af tidsbegrænset ansatte og undervisningsinstruktører, så

den i ranking sammenhæng vigtige studenter/lærer-ratio kan opretholdes i en tid med voksende studenterantal.

Universitetets ledelsesindsats professionaliseres og bliver en særskilt karrierevej. Wannabe udvikler sig til en attraktiv stepping-stone for udefrakommende ledere, hvis næste ønskejob er et universitet med endnu mere prestige. Det nye karrieremønster og de eksternt rekrutterede ledere forandrer universitetets ledelseskultur og loyalitetsopfattelser. Ledernes loyalitet rettes opad og udad snarere end indad mod universitetet som institution.

Wannabe har både en eksternt sammensat bestyrelse og et internt sammensat "senate" (en slags konsistorium) med VIP-flertal. To faldgruber for bestyrelsen diskuteres. Påtager bestyrelsen sig en micro-management rolle, stækkes det universitetsinterne beslutningsrum. Bliver bestyrelsen et gummitempel, har den ingen berettigelse. På Wannabe beskrives bestyrelsesmøderne som ceremonier. Mødernes dagsorden og deres koreografi er stramt styret. Møderne er mættet med universitetspolitik, men politikken er udtalt. Også møderne i "senate" beskrives som præget af formaliteter.

Det nye karrieremønster og de eksternt rekrutterede ledere forandrer universitetets ledelseskultur og loyalitetsopfattelser. Ledernes loyalitet rettes opad og udad snarere end indad mod universitetet som institution.

Internt på universitet fører den nye ledelseskultur til et øget konfliktniveau. En del af det videnskabelige personale stiller spørgsmålstejn ved ledelsens legitimitet og dens strategier. Mange ledelsestiltag er udtryk for centraliserede forsøg på at standardisere strukturer og normer på tværs af fakulteter og campus'er. Standardisering opleves som værende i modstrid med lokal fornuft.

Enkelte meget upopulære ledelsestiltag bliver mødt af direkte modstand. Mere almindeligt er indirekte modstand. Lokalt efterkommes de nye ledelsestiltag om muligt rituelt. Lokalt gøres der meget for at få det til at se ud som om de nye ledelsesinitiativer følges, men implementeringen sker med mindst mulig reel forandring.

Analysen af udviklingen på Wannabe er en interessant organisationsanalyse. Analysens pointer relateres løbende til teoretisk litteratur om organisationsforandring samt til litteratur om universiteternes udvikling generelt.

Wannabe synes ikke at være et særegent og unikt case men derimod på mange dimensioner et typisk case blandt universiteter præget af markedslogik og topstyrede ledelsesprocesser i en tid præget af måling og ranking.

Som VIP'er beskæftiget med kerneopgaver på "gulvet" kan jeg da også genkende mange af de beskrevne medarbejderreaktioner og som medarbejderrepræsentant i en bestyrelse også GT's refleksioner om bestyrelsens rolle.

Samtidig er bogen imidlertid meget amerikansk. Betydningen for Wannabe af at være vært for elitesport som afsæt for tiltrækning af studerende er f.eks. fremmed. I det hele taget anskues Wannabe i en relativt snæver amerikansk universitetspolitisk sammenhæng. Hen mod bogens afslutning foretages dog en kort sammenligning med effekterne af de i England langt mere centralistiske målings- og evalueringssystemer. GT's konklusion er, at de amerikanske universiteter er på vej i den retning, der i en årrække har karakteriseret de britiske. Med bogens termer: Uddannelse bliver til jobtræning, akademikere til "cirkusaber" med rituel publiceringsadfærd.

Bogen er velskrevet og sætter illustrativ udviklingstendenser på spidsen. Bogen er samtidig en lidt underlig genre. Casen er anonymiseret, hvilket er velbegrundet. Samtidig præsenteres casen som en form for fiktion. Rektorer, dekaner og andre centrale personer optræder med kreative navne. Det fremgår ikke, hvorfor der ikke er anvendt almindelige normer for anonymisering. Man får som læser den tanke, at fiktionaliseringen skal spiseliggøre og markedsføre forskningsresultaterne. Forfatteren kommer derved til selv at spille med på de logikker, der er til kritisk analyse.

I USA har bogen rejst en diskussion om, hvorvidt Wannabe er University of Connecticut, UConn, hvor GT selv er ansat. Mange af de faktuelle oplysninger, der gives om Wannabe tyder herpå. GT har ikke ønsket at kommentere spørgsmålet. Men en af hendes kollegaer, Robert M. Thorson, skriver i en kommentar, at den let slørede kritik af UConn er unødigt nedsættende, selvom han respekterer GT for hendes mod, indsigt og skrivestil og er enig i at økonomiske forhold og marketing har fået for stor plads på bekostning af akademiske værdier i tidens universitet.

Professor Hanne Foss Hansen, Institut for Statskundskab, København Universitet, valgt medlem af KUs bestyrelse.

Kløft mellem bestyrelser og menige

På trods af de meniges indstillinger, så er KUs eller AUs bestyrelser imod lovændringer, som skal give mere reel medbestemmelse

AU's bestyrelse vil ikke kræve grundlæggende ændringer i uni-loven, men de har ikke lyttet til medarbejdernes kritik.

Hverken KUs eller AUs bestyrelse anbefaler i sine reaktioner på Uni-Evalueringen, at der laves ændringer af lovens grundlæggende struktur, så medarbejdernes medbestemmelse lovfæstes. Lovens bestemmelser om bestyrelsens sammensætning og om udpegede ledere er gode nok, og der er ikke behov for valgte institutledere eller institutråd med faktisk beslutningsmyndighed.

Det viser den høringsrunde, som blev afsluttet d. 19.jan. og som skal lægge op til politikernes videre debat om, hvilke konsekvenser Uni-Evalueringen skal have.

Bestyrelserne: Mere frirum til bestyrelserne

Bestyrelsernes hørings svar på Uni-Evalueringen bruger mest energi på at kommentere rapportens anbefaling af en "højtilidsstrategi", dvs. om universitetets *bestyrelsens* frihedsgrader og om den overdrevne detailstyring.

Det eneste sted, hvor bestyrelserne lader sig presse til lovændringer er hvad angår instruktionsbeføjelsen (om pålæg af forskning og om at forskeren skal holde sig inden for ledelsens 'strategi'). Mens evalueringen foreslår, at par. 17.stk.2 fjernes eller omformuleres, så ønsker KU-ledelsen en omformulering om, at en ansat ikke kan pålægges at udføre bestemt arbejde under forudsætning af, at forskningen sker inden for forskerens eget felt, at temaer svarer til forskerens kontrakt samt at forskningstemaet er inden for institutionens overordnede strategi.

Også AUs bestyrelse anbefaler "at justere" instruktionsbeføjelsen, uden dog at præcisere hvordan.

KUs bestyrelse: 'De ansatte deler ikke vores opfattelse'

Det er ikke den store overraskelse, at KUs bestyrelsesflertal - som pr. lov er et eksternt flertal udenom den menige universitetsbefolkning - ikke ønsker at afgive magt, og ikke ønsker at bryde med den enstrengede kommandostruktur, som placerer dem selv på toppen af pyramiden.

Men på KU sker det er under protest fra det menige personale:

"KUs bestyrelse mener at lovrammen på området, inklusive samarbejdsudvalgene, er tilstrækkelig og at en lovændring eller en retsmæssig korrektion af denne ramme er unødvendig. Det enkelte universitet skulle, i henhold til de lokale omstændigheder og traditioner, være i stand til at vurdere og beslutte, hvordan medindflydelse organiseres. Det skal bemærkes, at de ansatte ikke deler Bestyrelsens opfattelse: De ønsker en lovramme, som regulerer mere medbestemmelse", udtaler KU-bestyrelsens hørings svar.

AUs bestyrelse lyttede ikke til naturvidenskab og samfundsvidenskab

Heller ikke Aarhus Universitets bestyrelse kræver lovrevision, der sikrer medbestemmelse. Man bruger kun 7 linier på kommentar hertil, og summen er, at man er enige med panelet i, at "universitetsbestyrelserne skal sikre medarbejdere og studerende gode rammer for medindflydelse og involvering samt skabe tilstrækkelig med åbenhed og udpegning og ansættelse af universitetets ledelse".

AUs bestyrelse og rektor har dermed ikke

lyttet til naturvidenskabs dekan **Erik Meineche Schmidts** hørings-indstilling, hvor der er omtale af "medarbejdernes følelse af (manglende) indflydelse på universiteterne".

Men bestyrelsen har slet ikke lyttet til samfundsvidenskabsdekan **Svend Hyllebergs** opsamling af tilbagemeldingerne fra sit fakultets menige ansatte. En rapportering fra samfundsvidenskab i efteråret var en harsk kritik af strukturen, men den lyttede Bestyrelsen / Rektor ikke til i sine tilbagemeldinger til Uni-Evalueringen (se FORSKERforum 228: "Kløft mellem universitetstoppens og de meniges?"). Og samfundsvidenskabs seneste indspil er da også noget mere radikalt end Bestyrelsens. Dekanen melder, at udvalgets analyse af den vigtige medbestemmelse er langt den svageste del af evalueringsrapporten:

Uni-Evalueringen "frikender den enstrengede hierarkiske ledelsesstruktur og synes nærmest at mene, at de øjensynligt konstaterede problemer skyldes specielt mellemlidernes, dvs. institutledernes, manglende evne til personaleledelse. Dette er efter fakultetets opfattelse en alt for overfladisk analyse.

For det første er det utænkeligt, at mange af de medarbejdere, der arbejder under tidligere tiders helt flade og nogle steder ikke eksisterende ledelsesstruktur, pludselig skulle opfatte den nuværende hierarkiske struktur som et ideal, også uanset dets eventuelle effektivitet.

For det andet er det meget svært at sikre en egentlig medbestemmelse, hvis den formelle ret kun består i en høringsret".

Socialdemokraterne vil ikke være med til at ændre på universitetslovens fundamentale struktur fx bestyrelsens sammensætning, udpegede ledere og ledernes beføjelser. Soc'erne er ikke til at rokke på hovedstrukturen fra det universitetslovsforlig, som partiet indgik med VK-regeringen i 2003.

Den melding er en spand koldt vand i hovedet på dem, der i kølvandet på Uni-Evalueringen håbede på en lovrevision, som kunne ændre på ledelsesstrukturen, og som kunne give de ansatte reel bestemmelse via en drastisk lovrevision. Men den kan de se

i vejviseren efter, for S afviser lovrevision af lovens fundament. Kun de partier, som var imod Uni-loven, støtter en revision, som piller ved strukturen.

Socialdemokraternes afvisning fremgår af en voxpop, som FORSKERforum har foretaget blandt Folketingets oppositionspartier. Her afviser Kirsten Brosbøl (S) fx en lovændring som kunne åbne for et internt flertal i bestyrelsen:

"Nej, vores udgangspunkt er grundlæggende, at ledelsesreformen står ved magt. S er med i forligskredsen om universitetsloven, og de overordnede linier står vi fast på. Vi vil

Kirsten Brosbøl (S)

derimod gerne være med til at bidrage med forbedringer på en række områder".

VOXPOP om medbestemmelse

	Kirsten Brosbøl (S)	Marianne Jelved (Rad.)
1. Vil dit parti bakke op om en lovændring, som giver internt flertal i bestyrelsen?	"Nej, vores udgangspunkt er grundlæggende, at ledelsesreformen står ved magt. S er med i forligskredsen om universitetsloven, og de overordnede linier står vi fast på. Vi vil derimod gerne være med til at bidrage med forbedringer på en række områder".	"Ja. Radikale stemte imod universitetsloven, for vi mente at loven gav mulighed for alt for stærk ministerstyring, vi betvivlede forskningsfriheden og de nye udpegede leders legitimitet. Vi syntes, at det var selvmodsige at et folkevalgt organ som Folketinget mistænkeliggør folkelige medarbejdervalgte ledelser".
2. Bakker dit parti bakke op om en lovændring, som giver Akademisk Råd faktisk beslutningsmyndighed vedr. fx budget og strategiplaner?	"S vil styrke Akademisk Råd og man kan sagtens forestille sig måder, hvor de kan få mere indflydelse på fx budget og strategiplaner, men i sidste ende er det en ledelsesbeslutning".	"Ja, principielt fordi Radikales kodeord er, at ledelsen og beslutninger skal have 'legitimitet'. Men nej i denne sammenhæng, fordi det helt konkret afhænger af de relationer, der skal være mellem bestyrelsen, rektor, Akademisk Råd, institutråd m.m. Det skal først debatteres. Hvordan snittet skal være, må debatten vise.
3. Medbestemmelse via institutråd: Vil dit parti bakke op om en lovændring, som giver universitetet selvstændig mulighed for at oprette institutråd, som vælges, og som får reel beslutningsmyndighed (vetoret) vedr. instituttets budget og strategiplaner?	"Institutniveauet skal styrkes og det kan f.eks. være gennem institutråd, men hvordan struktur og indflydelsesgrad skal være afhænger af de høringssvar, som indkommer og af forligskredsens forhandlinger om en lovrevision".	"Ja. Ideelt set burde det ikke være nødvendigt i organisationer med legitimitet, det vil sige bottom-up strukturer, hvor der er indforståelse om prioriteringer på alle niveauer, jf. de tidligere svar. Desværre er lovens struktur og ledelseskultur bundet op på 'den enstrengede ledelsesstruktur', som ikke sikrer medindflydelse. Derfor går vi ind for en lovrevision, hvor et 'folkevalgt' institutråd får beslutningsmyndighed til at sende en beslutning op igennem systemet – bottom-up.
4. Vil dit parti bakke op om en lovændring, som genindfører valgte institutledere?	"Nej. Lederen skal være ansat. Men vi vil meget gerne være med til at styrke institutniveauet, fx via institutråd, så vi får en struktur, som i højere grad inddrager de ansatte, herunder i ansættelsesproceduren. Men vi er ikke indstillet på at pille ved lovens overordnede struktur, fx ved at genindføre valgte institutledere".	"Ja. Med den tilføjelse, at valgte ledere ikke er absolut nødvendige, hvis der er strukturer og kultur med legitimitet bag beslutninger og processer i organisationen".

fvise drastisk lovrevision: Ledelsesreformen står ved magt

Nej, vores udgangspunkt er grundlæggende, at ledelsesreformen står ved magt. S er med i forligskredsen om universitetsloven, og de overordnede linier står vi fast på.

Medbestemmelse: Faktisk beslutningsmyndighed over fx budget og strategi?

Brosbøls tilbagemelding afviser også en lovrevision om medbestemmelse, der ville give Akademisk Råd eller institutråd faktisk

beslutningsmyndighed over fx budget og strategiplaner.

På det meget kontante spørgsmål, om S vil bakke op om en lovændring, som genindfører valgte institutledere, svarer S' ordfører:

"Nej. Lederen skal være ansat. Men vi vil meget gerne være med til at styrke institutniveauet, fx via institutråd, så vi får en struktur, som i højere grad inddrager de ansatte, herunder i ansættelsesproceduren. Men vi er ikke indstillet på at pille ved lovens overordnede struktur, fx ved at genindføre valgte institutledere".

jø

Jonas Dahl (SF)	Johanne Schmidt-Nielsen (EL)	Jesper Langballe (DF)
"Ja og nej. Der skal være en balanceret sammensætning af bestyrelsen med en ligelig fordeling af eksterne og interne, og ved stemmelighed skal formandens stemme være afgørende. Og det skal så ikke være et lovkrav, at bestyrelsesformanden skal være ekstern; bestyrelsesformanden skal så kunne vælges blandt alle"	"Ja. Det er fint og vigtigt med input udefra, men det er udemokratisk at der prioriteres efter hvad et eksternt flertal i bestyrelsen ønsker. Vores holdning er, at universitetets ansatte og studerende er de mest kyndige, så de skal selvfølgelig have mest indflydelse. Desuden er det absurd at tale om fri forskning, så længe et eksternt flertal bestemmer. Man kan fylde nok så mange basismidler på universiteterne – og det er der behov for – men hvis ikke forskerne har indflydelse på hvad midlerne bruges til, er der fortsat ikke fri forskning".	"Ja og nej. Dansk Folkeparti var ikke med i Universitetslovsforliget; det var regeringen og S. Det er jo fristende at sige ja til en ændret bestyrelsessammensætning, lovbindingen om eksternt flertal i bestyrelsen var et af DF's indvendinger mod loven. Jeg er blevet lidt klogere siden. Min oplevelse af, hvordan det eksterne flertal har fungeret er, at det ikke har været så farligt, som frygtet – snarere modsat, at bestyrelserne har været for usynlige. Men det er dels deres egen skyld, dels ministerens"
"Ja. Vi forestiller os en slags udvidet beslutningsret, hvor Akademisk Råd sikres en central rolle som sparringspartner for ledelsen. Rådets kompetence skal udvides fra rådgivende til godkendende i forhold til vigtige beslutninger såsom den interne fordeling af midler, strategier osv. Akademisk Råd skal også godkende nye ledere"	"Ja. Generelt går vi ind for demokratisering nedefra. På den måde får man både de bedste beslutninger og det største engagement."	"Ja. Mere faktisk indflydelse til Akademisk Råd er en måde at sikre den akademiske frihed på".
"Ja, der bør oprettes institutråd, der skal fungere som sparringspartner for institutlederen. Og institutrådet skal debattere og godkende alle væsentlige beslutninger, mens institutlederen står for den daglige drift".	"Ja. Man får bedste kvalitet og største engagement fra både forskere og studerende på den måde. Og det er de kyndige, som er med til beslutte".	"Det ved jeg ikke".
"Ja og næsten. Ja, vi vil gerne se på det, men vi tror, det er urealistisk under denne regering. Vi foreslår en lovændring således, at der vælges ansatte og studerende til et institutråd, som er med til at ansætte institutlederen".	"Ja, absolut. Det er meget vigtigt for den reelle medindflydelse. Det er en demokratisering, og i øvrigt er det afgørende for god ledelse, at ledelsen har legitimitet hos de ansatte."	"Det kan jeg ikke svare på. Vi vil ikke bare rulle tiden tilbage for den nye universitetslov, og her var valgte ledere jo en central del. Mit svar betyder ikke et absolut nej til de valgte ledere, men at det er et spørgsmål, som er oppe til forhandling – hvis Regeringen indbyder os ..."

Lovrevision: Uenig opposition

Socialdemokraterne og den øvrige opposition er voldsomt uenige. S siger nej til lovrevision

Socialdemokraterne vil ikke være med til at ændre på universitetslovens fundamentale struktur fx bestyrelsens sammensætning, udpegede ledere og ledernes beføjelser. Soc'erne er ikke til at røkke på hovedstrukturen fra det universitetslovsforlig, som partiet indgik med VK-regeringen i 2003.

Men den øvrige opposition er meget uenig med Socialdemokraterne.

SF har sin egen bestyrelsesmodel

Radikales Marianne Jelled går ind for et internt flertal i bestyrelsen: "Ja. Radikale stemte imod universitetsloven, for vi mente at loven gav mulighed for alt for stærk ministerstyring, vi betvivlede forskningsfriheden og de nye udpegede ledes legitimitet".

Det er heller ikke overraskende, at Enhedslistens Johanne Schmidt-Nielsen (EL) går ind for internt flertal: "Vores holdning er, at universitetets ansatte og studerende er de mest kyndige, så de skal selvfølgelig have mest indflydelse".

Men det vil overraske nogle, at SF – som om kort tid kommer med et universitetspolitisk oplæg med konkrete forslag til revision af loven – ikke støtter en model med ubetinget internt flertal: "Der skal være en balanceret sammensætning af bestyrelsen med en ligelig fordeling af eksterne og interne, og ved stemmelighed skal formandens stemme være afgørende. Og det skal så ikke være et lovkrav, at bestyrelsesformanden skal være ekstern; bestyrelsesformanden skal så kunne vælges blandt alle"

Medbestemmelse over budget og strategi?

Brosbøls tilbagemelding afviser også en lovrevision om medbestemmelse, der ville give Akademisk Råd eller institutråd faktisk beslutningsmyndighed over fx budget og strategiplaner: "S vil styrke Akademisk Råd og man kan sagtens forestille sig måder, hvor de kan få mere indflydelse på fx budget og strategiplaner, men i sidste ende er det en ledelsesbeslutning", siger hun. "Og institutniveauet skal styrkes og det kan f.eks. være gennem institutråd, men hvordan struktur og indflydelsesgrad skal være, afhænger af de høringssvar, som indkommer og af Forligskredsens forhandlinger om en lovrevision".

Enhedslisten støtter ubetinget en lovændring med en faktisk beslutningsmyndighed, både i Akademisk Råd og institutråd: "Ja. Generelt går vi ind for demokratisering nedefra. På den måde får man både de bedste beslutninger og det største engagement.", siger Johanne Schmidt-Nielsen (EL).

Socialdemokraten Brosbøl og Radikales Jelled er voldsomt uenige om lovrevision.

Radikale støtter også en faktisk beslutningsmyndighed, men med forbehold for en samtidig tilpasning af relationerne mellem bestyrelsen, rektor og så Akademisk Råd og Institutrådet.

SF forestiller sig en slags "udvidet beslutningsret" til Akademisk Råd, der skal sikres en central rolle som "sparringspartner" for ledelsen. Rådets kompetence skal udvides fra "rådgivende" til "godkendende" i forhold til vigtige beslutninger såsom den interne fordeling af midler, strategier osv. Akademisk Råd skal også "godkende" nye ledere".

SF kræver ikke direkte valg af institutledere

På det meget kontante spørgsmål, om S vil bakke op om en lovændring, som genindfører valgte institutledere, svarer S' ordfører:

"Nej. Lederen skal være ansat. Men vi vil meget gerne være med til at styrke institutniveauet, fx via institutråd, så vi får en struktur, som i højere grad inddrager de ansatte, herunder i ansættelsesproceduren. Men vi er ikke indstillet på at pille ved lovens overordnede struktur, fx ved at genindføre valgte institutledere".

Her overrasker SF ved ikke at kræve valgte institutledere, men foreslå en mellemløsning, fortæller Jonas Dahl (SF): "Vi vil gerne se på valgte institutledere, men vi tror, det er urealistisk under denne regering. Vi foreslår en lovændring således, at der vælges ansatte og studerende til et institutråd, som er med til at ansætte institutlederen".

Radikale går også ind for en mellemløsning, hvor institutlederen ikke vælges direkte, men igennem et 'folkevalgt' institutråd får beslutningsmyndighed til at sende en beslutning op igennem systemet – bottom-up.

Selvstyre: Universiteterne ret til selv at udforme struktur?

Brosbøl vil heller ikke bakke en lovændring op, som bevarer den gældende bestyrelsesstruktur og udpeget rektor, men som nedenunder giver universitet selvstyre til selv at lave en struktur (dvs. at lovbestemmelser om akademisk råd, dekaner, institutter og institutledere udgår).

Brosbøl (S): "Det er ikke et forslag jeg kan genkende fra Uni-Evalueringen. Og det er ikke et forslag, som hænger sammen med fx en styrkelse af Akademisk Råd, som S gerne ser. Så vi vil ikke bakke op om at fjerne alle bestemmelser, som lægger rammen for, hvordan strukturen skal være".

Radikale er uenige med S på dette punkt: "Ja, det ville være ganske fornuftigt, at hvert enkelt universitet kunne udforme en ledelsesstruktur, som passer til de lokale forhold".

Radikale er derimod helt med på universiteternes ret til selv at fastlægge strukturen: "Ja. Det ville være ganske fornuftigt, at hvert enkelt universitet kunne udforme en ledelsesstruktur, som passer til de lokale forhold".

Andre er dog mere skeptiske og kræver en lovsikring: "Det kommer skam helt an på, hvordan bestyrelsen skrues sammen, for det nytter jo ikke noget med selvstyre, hvis bestyrelsen består af et flertal af 'eksterne interessenter'. De kan jo i princippet fjerne de ansatte og de studerendes medbestemmelse, så som situationen er i dag, må der være en lovsikring af medbestemmelsen nedefra", siger Schmidt-Nielsen (Enhedslisten).

Flertal: Slet instruktionsbeføjelsen

FORSKERforums VOXPOP afslører total enighed udenom Regeringen om, at § 17.stk. 2 fjernes eller omformuleres, så det udgår af loven, at institutlederen kan længere pålægge forskning af sine medarbejdere og at forskerne skal holde sig inden for universitetets forskningsstrategier.

Brosbøl (S): "Ja, slettes eller omformuleres. Der er ingen tvivl om at paragraffen har skabt unødigt stor usikkerhed og utilfredshed blandt det akademiske personale"

Jelved: "Ja, ubetinget. Begrundelsen er, at den er fuldstændig unødvendig – og at den i øvrigt virker som en rød klud på det akademiske samfund".

Selveje til bygninger?

Folketingets opposition er enige i, at universiteterne skal have reelt selveje, dvs. reelt ejerskab til bygninger m.m. som hermed kan skaffe et rådighedsbeløb ved belåning. Men partierne er også enige om, at det ikke skal være en total "privatisering".

Brosbøl (S) siger: "Det står jo i Uni-loven at universiteter har mulighed for at få reelt selveje ved at søge om det – og ministeren siger, at ingen har søgt! S's holdning er, at hvis nogle søger, så må man forhandle en model frem, som både stat og universiteter kan leve med.

Jelved (Rad.): "Ja. Selvfølgelig under ansvar overfor Rigsrevisionen. De skal ikke kunne belåne for at spekulere i risikofyldte aktier ..."

Jesper Langballe siger: "Ja. En model kunne være, at staten forærer universiteterne deres egen bygningsmasse evt. til halvdelen af vurderingssummen. Og friværdien skulle så kunne belånes. Selvfølgelig som offentlige institutioner med regnskabspligt overfor Videnskabsministeriet og Rigsrevisionen".

Enhedslisten og SF mener, at der må være

Akkrediteringsloven?

Der er stor enighed i oppositionen om, at akkrediteringsloven er bureaukratisk, men der er forskel på, hvor langt man vil kræve lovrevisioner. Partierne er principielt enige om, at universiteterne nu eller senere skal have mulighed for at beslutte oprettelse af uddannelser. Men partierne er således også enige om, at det ikke skal gives frit at oprette; ministeren skal stadig have retten til at godkende.

Kirsten Brosbøl (S) formulerer det på denne måde: "S står bag akkrediteringsloven, men på sigt må der laves en struktur med akkreditering på et højere niveau (på fakultets- eller institutniveau). Akkrediteringsproceduren har skabt for meget bureaukrati, men en reform kan først

Langballe ((DF): "Ja, absolut. Det er hjerteblod for Dansk Folkeparti, fordi forskningsfrihed er forudsætningen for en uafhængig og upolitisk forskning. Forskerne skal forske frit med kæpelyst og begejstring, de skal ikke sættes til at lave slavearbejde".

Jonas Dahl (SF) siger at en eventuelt ny formulering ikke må skabe nye uklarheder: "Ja. Det er vigtigt at få præciseret, at den enkelte forsker har ubetinget forskningsfrihed inden for sit forskningsfelt. Det skal fremgå meget kontant af en omformuleret paragraf. Der må ikke kunne opstå nye fortolkningstvister".

jø

lovgrænser for, hvor meget selveje kan føre til spekulation:

Jonas Dahl (SF): "For os er det vigtigt, at selvstyret er så stort som muligt. Men faktisk selveje til bygninger med en 'fonds-dannelse' er problematisk, for universiteterne er offentlige med brede samfundsmæssige 'public-service' forpligtelser, og selveje kan lede til finansiell tankning og et finansielt cirkus, hvis de tvinges til at lave risikofyldt gældssætning".

Johanne Schmidt-Nielsen (EL): "Tja. Om 'selveje' er vi reelt i tvivl. Universiteterne skal have frihed til at disponere, ja. Men vi er imod skridt i retning af 'semiprivatisering'. Hvad hvis nu DTU faktisk disponerer økonomisk ufornuftigt, fordi man belåner sig til op over begge ører: Betyder det så, at de skal gå fallit og at Danmark ikke længere skal have ingeniøruddannelser? Eksemplet er selvfølgelig groft skåret, men vi mener at der er en reel problemstilling her", siger hun.

jø

Forbuddet mod gruppe-eksamener?

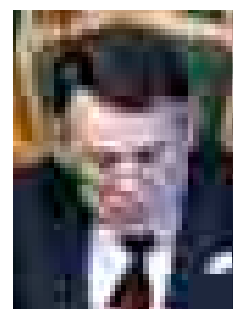
Videnskabsministeren har erklæret, at tiden er inde til at universiteterne får "fuldt selvstyre". Men hvad angår forbuddet mod gruppeeksamen bliver der ikke ændret på, for det er en mærkesag for Regeringen.

Alle oppositionens partier undtaget Dansk Folkeparti bakker op om en lovændring, som overlader det til universiteternes selvstyre at bestemme eksamensformer, dvs. at forbuddet mod gruppeeksamen er ophævet.

Brosbøl (S): "Ja, absolut. Vi har stillet det forslag mange gange i Folketinget. Ærgerligt, at vi ikke kan få regeringen til at lytte. Det er detaljestyre, som ikke hører hjemme i Folketinget".

Jelved (Rad.): "Ja. Det er ikke noget, Folketinget skal blande sig i. Men sagen om gruppeeksamen er ikke en prøvesag på, om Regeringen vil opgive detaljestyre, for den sag handler om ideologi, hvor Regeringen ikke er til at rokke. Jeg håber, de kan påvirkes til at droppe detaljestyre på andre punkter".

Enhedslistens Johanne Schmidt-Nielsen siger: "Det forbud er da noget af det tåbeligste, Regeringen har indført. Det er i det hele taget absurd at have en regering, der kalder sig liberal, men som i praksis er så centralistisk at diktere eksamensformer. Jeg har selv meget gode erfaringer med gruppeeksamen; den er fantastisk, fordi du faktisk lærer noget af at gå til eksamen."

Men Dansk Folkeparti er fuldstændig uenig med den øvrige opposition og med de eksperter, som har udtalt sig om gruppeeksamen:

"DF har kæmpet hårdt for forbud mod gruppeeksamen og i øvrigt for en sproglov, som påbyder, at der skal undervises og eksamineres på dansk. Normalt opfatter jeg mig selv som universiteternes advokat på Christiansborg, men med hensyn til gruppeeksamen og sproglov er jeg ikke enig med universitetsfolkene", siger Jesper Langballe.

jø

'Sektorforskning' på universiteterne?

Miljøministeriet har

VOXPOP. Oppositionen vil ideelt set gerne have, at 'sektorforskningen' er placeret under universiteterne. Men der må overhovedet ikke være tvivl om uafhængigheden

Ved den store fusionsreform i 2007 blev der lagt 'sektorforskning' ind under universiteterne. Uni-Evalueringen 2009 konstaterede, at fusionerne havde haft "en positiv effekt".

Den konklusion har oppositionen dog svært ved at anerkende, og Kirsten Brosbøl (S) sammenfatter meget godt oppositionens omkvæd: "Det er svært at konkludere så entydigt 'positivt' på det, og panelet fremlægger heller ikke tilstrækkelig dokumentation på det. Det var alt for tidligt at evaluere effekter af fusionerne bare halvandet til to år efter".

Hvad angår spørgsmålet om sektorforskning egentlig hører hjemme på universiteterne, er de fleste partier enige i, at *ideelt set* kan 'sektorforskningen' gerne være på universiteterne. Men så skal det være under betingelser og aftaler, hvor der overhovedet ikke kan være tvivl om forskningens uafhængighed. Alle henviser de til de problematiske sager i de seneste år – fx DIIS, pløjenotater og skovsagen – hvor det er afsløret, at myndigheder har kunnet blande sig i rapporteringen.

Uden indblanding fra myndigheder

Kirsten Brosbøl (S) siger det på denne måde: "At der i sager har været politisering, korrektion af rapportering eller lagt pression på sektorforskere fra en myndigheds side er helt uacceptabelt,

men det er altså ikke 'fusionernes' skyld. Det er regeringen, der overskrider alle grænser for anstændig omgang med videnskabelige resultater", siger hun. "Udgangspunktet er, at når 'myndighedsbetjening' ligger under universitetet, så bør arbejdet også udføres uafhængigt af myndigheder og med forskningsfrihed".

Også SF siger ja til 'myndighedsbetjening' på universiteterne: "Ja i den ideelle verden. Myndigheder burde jo kunne trække på universitetet, hvor den allerbedste ekspertise er samlet. Men vi har allerede set mange tilfælde af 'politiseret' myndighedsbetjening, hvor embedsmænd på deres ministers vegne sidder med, når der skal konkluderes i udredninger og rapporter. Den gråzone må fjernes med klare retningslinier, så forskerne sikres mod 'politisering'. Ellers hører 'myndighedsbetjening' ikke hjemme på universiteterne".

Marianne Jelved siger nej med den tilføjelse, at kan der laves en skudsikker struktur, så kan myndighedsbetjening være på universiteterne. Enhedslisten er de eneste som siger ubetinget nej! "Nej. Myndighedsbetjening er ikke en opgave for universiteterne på grund af den politiske styring. Man risikerer at underminere både universiteternes frihed og troværdighed".

jØ

Miljøministeriet har med et lille teknisk tvist lagt en bombe under givne aftaler om udlicitering af "myndighedsbetjening". Tvistningen betyder, at man unddrager de hidtidige "myndighedsopgaver" fra et åbent udbud under reglerne for myndighedsbetjening.

Miljøministeriet har simpelthen omdefinert opgaver, som hidtil har været 'myndighedsopgaver' under 'sektorforskningen', til at være 'konsulentopgaver' eller 'teknisk rådgivning', der kan udliciteres til konsulentfirmaer, som ikke forsker.

Den lille tekniske tvist er foreløbig brugt i et par mindre udliciteringer til fx 4,5 mio. kr, men hvis større udbud også tvistes, så er det en bombe under aftalen om udbud af myndighedsopgaver, og det er dermed også en økonomisk bombe under den nuværende sektorforskning.

Omgåelse af fælles standarder

Det er en kendt sag, at miljøminister Troels Lund Poulsen er en af Venstres ideologer bag udlicitering, og denne sag er principielt for ham.

Regeringens udlicitering af sektorforskningen pr. 1. jan. 2009 betød at ministerier herfra kunne udbyde den myndighedsbetjening, som hidtil har været i sektorforskningen, i åbent udbud så også konsulentfirmaer kunne byde ind. Den underforståede grundpræmis var, at de gamle sektorforskningsinstitutioner skulle have ret til at byde ind sammen med private konsulenter.

VOXPOP om 'sektorforskning' på universiteterne

	Kirsten Brosbøl (S)	Marianne Jelved (Rad.)
5. Er dit parti enig i Uni-Evalueringens fusionerne af universiteter og 'sektorforskning' har haft 'en positiv effekt'?	"Det er svært at konkludere så entydigt på det, og panelet fremlægger heller ikke tilstrækkelig dokumentation på det. Det var alt for tidligt at evaluere effekter af fusionerne bare halvandet til to år efter".	"Det har jeg ingen markører på at sige ja eller nej til. Og det havde Evalueringspanelet heller ikke; det er alt for tidligt at udtale sig om positive eller negative effekter".
Hører myndighedsbetjening hjemme på universitetet?	"At der i sager har været politisering, korrektion af rapportering eller lagt pression på sektorforskere fra en myndigheds side er helt uacceptabelt, men det er altså ikke 'fusionernes' skyld. Det er regeringen, der overskrider alle grænser for anstændig omgang med videnskabelige resultater. Udgangspunktet er, at når 'myndighedsbetjening' ligger under universitetet, så bør arbejdet også udføres uafhængigt af myndigheder og med forskningsfrihed".	"Nej. Der har jo været en række 'politiserede' sager på DMU og DTU, som stiller spørgsmål ved 'sektorforskningens' reelle uafhængighed, og med sådanne gråzoner hører 'myndighedsbetjening' ikke hjemme på universitetet. Men jeg håber da inderligt, at der kan laves en skudsikker struktur, så universitetets kompetence kan udnyttes på bedste måde".

Bombe under sektorforskningen

skabt et smuthul, så de slipper for åbent udbud af 'myndighedsbetjening'. Universiteter kan ikke byde ind

- en foræring til private konsulentfirmaer

Men det er den præmis, som Miljøministeriet nu undviger.

Med Miljøministeriets tvistning undviger ministeriet samtidig de aftaler for ministeriers forskningspuljer, som Videnskabsministeriet fastsatte for nogle år siden for at få overblik over mange løse ministeriepuljer. Det mislykkedes for Videnskabsministeriet at centralisere alle sektorministeriernes forskningspuljer, fx under Videnskabsministeriet, men til gengæld blev der lavet fælles standarder for, hvordan ministerier kunne bruge disse puljer.

Det er vel en bombe under udliciteringen af 'myndighedsbetjening', hvis ministeriet i større omfang bare begynder at omdefinere deres opgaver til 'konsulentopgaver'?

Men her er Miljøministeriets nye tvistning en omgåelse, som sætter Videnskabsministeriet i en slem klemme.

Miljøministeriets gevinster

Den indlysende gevinst for Miljøministeriet er, at ministeriet - vupti - undgår, at fx DMU eller DFJ under Aarhus Universitet kan byde ind på opgaverne, for en offentlig institution kan ikke lave konsulentvirksomhed (for det ville konsulentbranchen kvæle med beskyldninger om konkurrenceforvridning). Hermed kan ministeriet

omgå kravene i sektorforskningen om, at disse skal levere uafhængig, forskningsbaseret rapportering og rådgivning. Hos konsulentfirmaer kan man få "bestillingsforskning", og man undgår risikoen for at få ustyrlig eller ubekvem rapportering for ministeren.

Ministeriets anden gevinst ved at omdefinere til "konsulentopgave" er, at ministeriet unddrager sig universiteternes krav til offentlighed om forskningen og rapportering. Miljøministeriet indlægger simpelthen en ejerskabspræmis i konsulentkontrakten, dvs. at ministeriet har retten til offentliggørelse og publicering. I udbudsbetingelserne stilles der begrænsninger for offentliggørelse og publicering, som ikke er forenelige med offentlig forskningsvirksomhed. Begrænsningerne indebærer blandt andet,

- at Miljøministeriet har eneret på at fremsende og offentliggøre materiale og data,
- at "rådgiveren" skal have ministeriets skriftlige tilladelse til at offentliggøre noget samt ikke mindst, at
- at "alle leverancer" (rapporteringer) skal forhandles og endeligt godkendes af ministeriet før publicering.

Alle disse præmisser er i strid med universitetsforsknings standarder. Og de er i direkte modstrid med Videnskabsministeriets egne retningslinier om publicering af forskningsbaseret myndighedsbetjening.

Det har Aarhus Universitet klaget

til Miljøministeriet over, med kopi til Videnskabsministeriet, som man dermed beder om støtte fra.

Videnskabsministeriet: Ingen kommentarer

FORSKERforum har forhørt sig i Videnskabsministeriet til, hvordan man her bedømmer tvisten.

Er Miljøministeriets omdefinering til 'konsulentopgaver' i strid med gældende aftaler, kontrakter eller retningslinier?

"Det er et af de spørgsmål, som vi aktuelt drøfter med Miljøministeriet og Aarhus Universitet", svarer kommitteret Jacob Fuchs.

Forbryder Miljøministeriet sig ikke med fundamentet for fusionerne, når de bare omdefinierer noget, som hidtil har været 'myndighedsopgaver'?

"Det er muligt, at de forbryder sig mod deres 4-årige kontrakt med AU; det kan jeg ikke vurdere. Men princippet om, at de vil anvende en mindre pulje af deres midler til andet end forskning er ikke i modstrid med de aftaler og retningslinier, som er lavet".

Men det er vel en bombe under udliciteringen af 'myndighedsbetjening', hvis ministerier i større omfang bare begynder at omdefinere deres opgaver til 'konsulentopgaver'?

"Det kan jeg ikke kommentere", slutter Jacob Fuchs.

ja

Jonas Dahl (SF)	Johanne Schmidt-Nielsen (EL)	Jesper Langballe (DF)
"Nej. Det er en meget lidt velbegrunderet konklusion, for evalueringen konstaterer jo selv, at det er svært at udtale sig om konsekvenserne bare 2 år efter fusionerne i 2007. Og det er svært at gennemskue evalueringens bedømmelseskriterier for at konkludere 'en positiv effekt' ..."	"Nej. Fusionerne blev tunget politisk igennem uden nogen analyse af behovet. Jeg mener faktisk ikke der var nogen fornuftig argumentation for fusionerne og evalueringen analyserer hverken behovet eller effekterne i praksis."	"Det er jeg lidt i tvivl om. Svaret afhænger vist af, hvem man spørger. Sektorforskningen har jo en anden kultur; de har vænnet sig til at give myndigheder de svar, som myndigheden gerne ville have"
"Ja i den ideelle verden. Myndigheder burde jo kunne trække på universitetet, hvor den allerbedste ekspertise er samlet. Men vi har allerede set mange tilfælde af 'politiseret' myndighedsbetjening, hvor embedsmænd på deres ministers vegne sidder med, når der skal konkluderes i udredninger og rapporter. Den gråzone må fjernes med klare retningslinier, så forskerne sikres mod 'politisering'. Ellers hører 'myndighedsbetjening' ikke hjemme på universiteterne."	"Nej. Myndighedsbetjening er ikke en opgave for universiteterne på grund af den politiske styring. Man risikerer at underminere både universiteternes frihed og troværdighed."	"Ja og nej. Ja under forudsætning, at 'myndighedsbetjeningen' sker i henhold til universitetskulturen og med den forskningsfrihed, som hersker der, så er jeg ikke så bekymret. Risikoen er selvfølgelig 'politisering' af forskningen, for hvis strukturen er sådan, at myndigheder kan udøve pression og påvirke rapporter - som vi har set eksempler på - så hører det ikke hjemme på universiteterne."

COP15 blev udråbt som en politisk fiasko. Men set ud fra et forskningsmæssigt synspunkt, var der oplivende momenter og mange ting at bygge videre på, lyder det fra tre klimaforskere, som FORSKERforum har talt med.

”Vi kan i hvert fald konstatere, at det ikke var mangel på forskningsresultater, der gjorde, at statsmændene ikke kunne nå frem til en aftale”, siger **Kirsten Halsnæs, DTU Risø**, med hentydning til de rapporter fra FN’s klimapanel, som udgjorde vidensgrundlaget for de politiske forhandlinger.

Vi kan i hvert fald konstatere, at det ikke var mangel på forskningsresultater, der gjorde, at statsmændene ikke kunne nå frem til en aftale.

Kirsten Halsnæs

Richardson: Forskningen trængte igennem

Meget af debatten i året op til klimatopmødet gik på, om den menneskeskabte globale opvarmning var definitivt bevist. Klimaskeptikere, Lomborg-tilhængere og politiske kræfter forsøgte at så tvivl om klimaforskningens validitet, og med forbløffende timing opstod den såkaldte Climategate-skandale, der fremstillede prominente klimaforskere som manipulerende og utroværdige, få uger før topmødet.

Men da først politikerne sad bænket i Bella Centeret, var hele denne diskussion som blæst væk: ”Jeg synes det forskningsmæssige bidrag kom klart og tydeligt igennem. Alle kunne blive enige om, at vi bør forsøge at holde temperaturen inden for 2 graders stigning. Og Climategate var overhovedet ikke et emne. Så et eller andet sted var det faktisk en lille solstrålehistorie”, siger **Katherine Richardson**, formidlingsdekan på KU.

Forsknings-succes men politisk fiasko?

Klimaforskerne er glade for, at klimaforskningens resultater og standarder nu tages alvorligt af de fleste politikerne som udgangspunktet for politisk handling. Men der er forskellige vurderinger af, om de politiske resultater af topmødet var en fiasko eller en relativ succes.

Ellen Margrethe Basse - leder af AU’s klimasekretariat, der nu står foran en afvikling - er ikke så skeptisk over for topmødets resultater: ”Jeg har jo hele tiden vurderet topmødet ud fra min baggrund som samfundsvidenskabsforsker, så det kom ikke bag på mig at der var centrale

interesses modsætninger mellem industrilande og vækst-lande. I det lys var Copenhagen Accord slet ikke så dårlig. Der ligger flere interessante ting, blandt andet at USA selv definerer sig som et af de industri-lande, der er særligt forpligtet. En anden god nyhed er at lande som Kina, Indien og Brasilien accepterer, at de må påtage sig større medansvar, så der nu er tale om ansvarsfordeling i tre kategorier: i-lande, vækst-lande og u-lande”, siger Basse.

Katherine Richardsons første reaktion var derimod dyb skuffelse: ”Vi havde forventninger lige til det sidste, og da det så gik galt, skabte det chok og skuffelse. Mange forskere har investeret enormt meget energi og følelser i det. En af mine amerikanske kolleger, der boede hos mig, gik helt i sort i 2-3 uger efter mødet”.

Men efter en god lang juleferie ser hun faktisk anderledes på tingene: ”Jeg er næsten flov over at sige det, men de sidste par dage har jeg næsten syntes, at det ikke var så ringe, at det faldt fra hinanden. Var der kommet en aftale, havde man måske lænet sig tilbage og brugt det som sovepude. Nu ser vi alligevel, hvordan Brasilien melder ganske stærkt ud efter topmødet. Så jeg må indrømme, at jeg føler mig mere optimistisk her i januar, end jeg overhovedet troede kunne være tilfældet”.

Mere og mere teknik

Ellen Margrethe Basse har samme opfattelse; politikere og forhandlere accepterede ICPP’s dokumentation som fakta og 2-graders grænsen som målsætning. Men i hendes øjne skaber dette en ny videnskabelig dagsorden. COP15 afslørede nemlig, at problemet ikke ligger i den naturvidenskabelige påvisning af global opvarmning. Problemet er snarere af politologisk-juridisk karakter, nemlig at skabe rammerne for et retfærdigt og tillidsfuldt internationalt klima-partnerskab.

”Klimaforskning har været lig med teknisk og naturvidenskabelig forskning, mens man ikke bruger fem flade øre på forskning i en sammenhængende regulering, med udgangspunkt i de globale og regionale udfordringer. Regulerings- og økonomiaspektet har hele tiden været underprioriteret – også i IPCC”.

Hun efterlyser derfor, at der kastes danske klimaforskningskroner efter andre projekter end de rent tekniske og naturvidenskabelige.

”Danske forskningsprogrammer bliver mere og mere fokuseret på teknik. I

erhvervs-klima-strategien tales der om et koncept for innovationsfremmende klimaregulering. Men denne utroligt komplicerede opgave skal løses helt uden forskning. Det er useriøst!”

Katherine Richardson erklærer sig enig med Ellen Margrethe Basse i, at tiden er inde til at få andre videnskabsområder ind over klimaproblemet:

”Ja, samfundsfag og humaniora spiller en stor rolle for det politiske aspekt. I virkeligheden er humaniora måske det vigtigste, for hvis man skal strikke effektive aftaler sammen, må man tage højde for folks kulturer, følelser, religion og så videre. Man kan godt diskutere om naturvidenskaben har udtjent sin værnepligt med COP15. Men på den anden side er der stadig masser af spørgsmål, der skal besvares, for eksempel omkring land og skove som CO₂-reservoir, og hele det område, der handler om videnskabelig overvågning af de tiltag, vi gør”, siger Richardson.

Copenhagen – den politiske af

CO₂-reduktioner frem til 2020

- Målsætning om at holde den globale temperaturstigning under 2 grader.
- Frivilligt indmeldte mål om CO₂-reduktioner fra landene.
- Kontrol af industrilandenenes reduktionsmål
- Ingen kontrol af ulandenenes reduktionsmål med mindre de har fået penge til at gennemføre dem.

Finansiering

- Industrilandene giver 30 milliarder dollar i perioden 2010-2012 (EU: 10,6 milliarder, USA: 3,6 milliarder, Japan: 11 milliarder).
- Målsætning om, at der skal overføres i alt 100 milliarder dollar årligt 2020 til ulandene. Midlerne skal komme fra offentlige budgetter og private investeringer
- Panel skal undersøge mulighederne for alternative finansieringskilder som bidrag fra afgifter på bunkerolie eller CO₂-kvoter
- Der etableres en fond, Copenhagen Green Climate Fund, som skal samle de finansielle mekanismer til projekter i ulandene

succes for forskningen

for klimaforskere. Men topmødet afslørede også at nye forskningsområder, som miljøvidenskab, må mere på banen

Den Accord aftale fra topmødet

Sådan gøres det

- Mekanisme, som sikrer overførsel af teknologi til ulande, skal udvikles.
- Mekanisme, der sikrer, at investeringer i bevarelse og nyplantning af skov kan tælle med i landenes CO₂-regnskaber, skal udvikles.
- Aftalen skal være implementeret i 2015 og følges op af en overvejelse om strammere CO₂ mål i 2015 og om at hæve ambitionen til en global temperaturstigning på 1,5 grader.

Hængepartier

- Hvornår skal en global juridisk bindende aftale være på plads?
- Skal Kyoto-protokollen fortsætte efter 2012, eller bliver den afløst af en ny juridisk bindende klimaafnale?
- Skal det fortsat være muligt for ilandene at gennemføre en del af deres CO₂-reduktioner gennem projekter i ulande (CDM)?

(Kilde: DI)

Internationale samarbejder

For Kirsten Halsnæs er det forskningsmæssige perspektiv efter topmødet, at der er brug for meget større satsninger i internationale forskningssamarbejder. Under topmødet kunne hun selv konstatere, hvordan flere af de mennesker, hun har samarbejdet med omkring klimaforskningen, havde en stor betydning som rådgivere for deres landes delegationer. Med andre ord har de internationale forskningssamarbejder skabt en basis for det politiske samarbejde – en slags politisk murbrækker.

”Hvis Kina skal være med på en plan, er det jo enormt vigtigt for dem, at de selv har et fagligt grundlag og forskere, der for eksempel kan bekræfte af CO₂-reduktion og økonomisk vækst ikke er modsætninger”, siger hun.

Så hvis forskerne kan enes, er der langt større chance for at politikerne også kan. Og der er stadig masser af udviklingspotentiale i de forskningssamarbejder, først og fremmest når der gælder udviklingslandene.

”Ulandene er totalt underrepræsenteret i forskningen, og det er jo helt grotesk, når det er lande der potentielt kommer til at stå for 70-80 procent af CO₂-udslippet. De forskningssamarbejder skal bygges op – de kommer ikke af sig selv. Og både i Danmark og EU har vi været alt for fokuseret på at bevilge pengene internt. Der er brug for et globalt

syn og for bevillinger til internationale forskningsprojekter”, siger Halsnæs.

Det, at forskningssamarbejdet slog positivt igennem på det politiske niveau, gør, at hun ikke deler den fiasko-stemning, der ellers har været efter topmødet: ”Jeg mener ikke, mødet var så negativt. Det viste, at vi har fået skabt hele den tekniske base for, at regeringerne kan diskutere de her ting, og det skal man ikke undervurdere”.

Og hvad skal klimaforskere så lave nu?

Richardson fortsætter nu sit arbejde med havforskning og som formand for regeringens klimakommission, der til efteråret skal aflevere en plan for, hvornår Danmark kan blive uafhængigt af fossile brændstoffer. Hun håber at der efter topmødet kan blive mere tid til forskning frem for formidlingen. Det samme gør Kirsten Halsnæs, der også fortsætter arbejdet som leder af klimacentret på DTU Risø.

Ellen Margrethe Basse stopper som leder af AU's klimasekretariat, der nedlægges i februar, og hun vender tilbage til sin stilling som professor.

lah

”Derfor har universitetsansatte så lille indflydelse

Det er universitetslovens skyld, at vi har lille medbestemmelse i hverdagen. Men når det gælder vores indflydelse på universitetspolitiske stillingsstruktur, løn og arbejdsvilkår er der helt andre begrænsninger i spil

Aflektor MOGENS OVE MADSEN

Der har i lang tid ikke været nogen optimal interessevaretagelse for de universitetsansatte – om nogen sinde! Det er der to grunde til. For det første er de universitetsansatte i mindretal i de primærorganisationer, de er medlem af og for det andet er den koordinerede interessevaretagelse i AC langt fra altid i overensstemmelse med de universitetsansattes synspunkter.

FAGLIG KOMMENTAR

I primærorganisationerne DM, DJØF m.fl. er der en lang række andre medlemsgrupper, der søger at gøre deres indflydelse gældende i det omfang, organisationerne forholder sig til universitetspolitik. Og i AC – paraplyorganisationen der forhandler overenskomster for alle akademikere - er der en selvstændig interesse i at ville profilere sig på de bonede gulve i forhold til universitetsområdet. Det er således op ad bakke for de universitetsansatte, når det gælder om at kæmpe for sine synspunkter. Især har det vist sig at være svært at fastholde de grundlæggende principper, der er uløseligt forbundet med en universitetsansættelse, nemlig det humboldtske universitetsideal.

Et af de forhold, der er med til at gøre det ganske vanskeligt for de universitetsansatte er et særligt kunstgreb, som er blevet dyrket i de senere år. Tidligere AC-forkvinde Sine Sunesen (formand 2003-09) stod fadder til en selektiv deling af, hvad vi kan få indflydelse på. De universitetsansatte kan få indflydelse på forhandlinger om på løn- og ansættelsesvilkår, medens den generelle universitetspolitik besluttes af organisationerne som helhed, dvs. i ACs top med en helt masse akademikergrupper, som ikke har noget med universitetet at gøre. ACs argument for denne model lyder, at alle jo har en interesse i universitetet! (Men alle har underforstået ikke samme interesse i andre felter, fx statsforvaltningen eller sundhedsvæsenet, hvor der findes store AC-grupper?).

Men delingen med selektiv indflydelse skaber vanskeligheder, fordi den generelle universitetspolitik sætter rammerne for, hvad der kan forhandles hjem omkring løn- og ansættelsesvilkår. Når AC og nogle af de akademiske organisationer eksempelvis ikke har villet markere sig eller sætte hælene i i forhold til Regeringens globaliseringsudspil er det eksemplarisk for

situationen. I Globaliseringsrådet (2005-06) - hvor ACs formand Sine Sunesen sad med ved forhandlingsbordet – diskuterede man universitetspolitik. I slutrapporten anbefalede man ”Universiteter i verdensklasse” og ”Mere konkurrence og bedre kvalitet i den offentlige forskning”, dvs. en drastisk ændring af universitetssektoren via konkurrenceudsættelse af basismidler med afgørende betydning for vores vilkår. Det skete uden at AC-formanden diskuterede sin deltagelse med sit bagland og uden at hun sagde fra på vores vegne.

“Sagt med andre ord så har det faktisk afgørende betydning, om det er ACs topforhandlere langt fra universitetsområdet eller om det er de universitetsansatte selv, der forhandler.

Det siger sig selv, at artige sager så som øget konkurrenceudsættelse af basisforskningsmidler, fusion af universiteter og sektorforskningsinstitutioner, akkrediteringsorganer, superprofessorater, elitekandidatuddannelse, aftagerpaneler mm. selvfølgelig påvirker både den generelle universitetsmodel og på sigt, hvilke muligheder der overhovedet er for at hente forbedringer hjem på løn- og ansættelsesvilkår.

En anden sag var universitetsloven i 2003, hvor AC gjorde sig fantastiske forestillinger om at spille med på Regeringens dagsorden om at afskaffe den gamle ledelsesmodel med en enstrengt topstyring, mod at AC til gengæld ville få politisk indflydelse i forhandlingsprocessen, fx i forbindelse med en evt. revision af loven. Det var selvfølgelig ganske fatalt, at en akademisk interesseorganisation overhovedet overvejer at give slip på ideen om universitetets

uafhængighed og det kollegiale selvstyre.

En forbedring af vores forhandlingsindflydelse har det været, at forhandlingerne om løn- og ansættelsesvilkår er overgået fra AC generelt til et særligt forhandlingsudvalg bestående af universitetsansatte. Det har blandt andet resulteret i, at den mildt sagt elendige ph.d. aftale fra begyndelsen af 90'erne, der gjorde ph.d.erne til studerende på SU-klip nu langt om længe er fjernet. Ph.d.erne er flyttet over på AC-overenskomsten og over flere overenskomstrunder er det lykkedes at få hævet ph.d.ernes løn.

Ligeledes er det lykkedes at få forbedret stillingsstrukturen en smule. Universitetsansatte forhandlede eksempelvis i 2000 en forbedring af lønnen i form af en ny stillingskategori (professorer med særlige opgaver) til de mange velkvalificerede lektorer. Sidenhen er det lykkedes at få genindført halvautomatik fra adjunkt til lektor. Arbejdsgiversiden på universiteterne har dog indtil nu undsagt denne mulighed, ligesom selv samme arbejdsgivere har obstrueret mulighederne for at få lidt styr på arbejdstiden ved at nægte indførelse af plus-tid. Arbejdsgiverne har i en del år haft det let – også alt for let!

Sagt med andre ord så har det faktisk afgørende betydning, om det er ACs topforhandlere langt fra universitetsområdet eller om det er de universitetsansatte selv, der forhandler. Det kan undre, at der i AC-systemet ikke er en almindelig accept af, at de, der sidder i universitetssektoren, også burde være de bedste til at argumentere for de universitetsansattes interesser?

Frit organisationsvalg har i de senere år været et mantra for de akademiske organisationer. Grænsedragninger og –aftaler har været til debat. Medlemmer har kunnet skifte mellem DJØF, IDA, DM m.fl., alt efter hvor medlemmet fornemmede, at der var den bedste interessevaretagelse. Spørgsmålet er dog i hvilken udstrækning, det er mere end ideologi og mulighed for at snuppe mindre lommer af medlemmer fra hinanden? På universitetsområdet er situationen for alvorlig til, at frit valg er interessant at diskutere. Og de universitetsansatte har i hvert fald ingen interesse i blot at være ”en handelsvare” mellem en række organisationer.

Skal interessevaretagelsen styrkes skal det ske via en etablering af en fælles platform – en

slags karteldannelse, hvor de universitetsansatte i fællesskab kan formulere sig omkring generel universitetspolitik samt løn- og ansættelsesvilkår. Forhandlingsret for de universitetsansatte vil man nå, hvis man har mere end 50% af de ansatte på området.

Dette behøver ikke at stride mod de eksisterende organisationer, idet man blot kan operere med dobbelt medlemskab. Man kan på den ene side være medlem af sin basis/uddannelsesorganisation, hvor der kan være fælles faglige debatter, bogudgivelser mm. Til gengæld er den del, hvor det drejer sig om løn- og ansættelsesvilkår i bred forstand et område som varetages af den fælles platform.

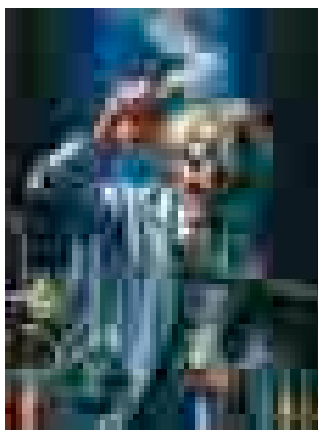
I de øvrige skandinaviske lande er de forskersansatte organiserede i selvstændige forskerforbund. Dette er tydeligt med til at sætte et mere præcist fokus på universiteter og de højere uddannelser. I Norge har Forskerforbundet uden tvivl været med til at forhindre, at der blev gennemført en universitetsreform svarende til den danske 2003-reform. Det lykkedes at sikre universiteternes autonomi. Ligeledes har forbundet spillet en meget aktiv rolle i relation til betænkningsarbejde, der f.eks. har handlet om den individuelle akademiske frihed. Men de ved jo også, hvad det handler om!

Alle universitetsansatte har brug for at standse op og vurdere, om interessevaretagelsen kan se anderledes ud. Både basisorganisationer og AC som paraplyorganisation har på samme måde brug for selvansøgelse med henblik på at klarlægge, hvorledes en optimal interessevaretagelse på universitetsområdet bør se ud.

Dette indlæg skal derfor IKKE læses som en krigserklæring, men udelukkende et ønske om at skubbe til debatten om universiteternes fremtid og om en optimal interessevaretagelse for de universitetsansatte.

Indlægget er en bearbejdet version af et afsnit i Mogens Ove Madsen bog "UNIVERSITETETS DØD – Kritik af den nyliberale tendens" (Forlaget Frydenlund, 2009).

Faglige kommentarer i FORSKERforum står for forfatterens egne synspunkter.

Videnskab kan også være sjovt. I denne lille, kulørte serie kigger FORSKERforum på nogle af forskningens mere skæve indslag.

Abebarnet

Børn, opfostret af dyr, bliver selv som dyr, men gør det modsatte sig også gældende? Det ville en amerikansk psykologi finde ud af med sin egen familie som forsøgsobjekt

Arv eller miljø? Formentlig en af videnskabens oftest stillede spørgsmål.

VANVITTIG VIDENSKAB

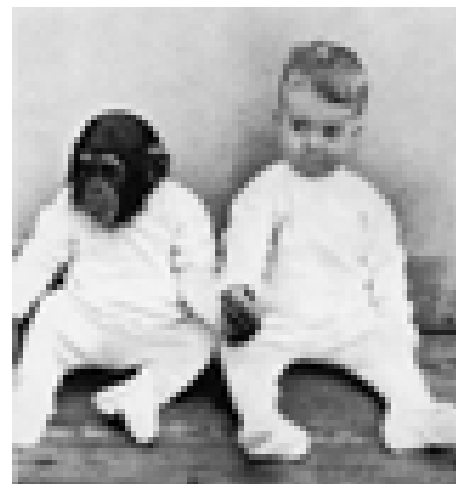
Psykologen Winthrop Kellog var på miljøholdet, men i 1927 havde han mange opponenter i den diskussion. Da man i Indien opdagede to forældreløse piger, der var opfostret af ulve, forklarede videnskaben deres dyriske opførsel med lav intelligens. Det provokerede – formentlig – Kellog til at lave et eksperiment, der skulle bevise opdragsens magt over genetikken.

Det optimale havde været, at lade et beviseligt intelligent barn opforstre af dyr og studere resultatet. Kellog måtte nøjes med det næstbedste: at lade et dyr opvokse blandt mennesker, helst nogle, der i forvejen havde et barn.

Og det havde han selv, i hvert fald var hans kone gravid med deres første søn Donald. Det vides ikke, hvordan hun blev overtalt, men det blev hun, og i 1931, ti måneder efter hendes fødsel, flyttede chimpanseungen Gua ind hos familien Kellog som en tvillinge-søster til Donald.

Parret dedikerede sig fuldt ud til eksperimentet og dets præmis, nemlig at behandle Donald og Gua fuldstændig ens. De to børn udviklede sig da også identisk langt hen ad vejen, men hver med deres stærke og svage sider. Gua genkendte andre mennesker på deres tøj og lugt, mens Donald så på deres ansigter. Gua var på flere områder hurtigere til at forstå sociale spilleregler, for eksempel at bede om tilgivelse ved at kysse folk, eller at signalere, når hun skulle på toiletet. Generelt var Gua føreren af de to, der fandt legetøj og opfandt nye lege. Donalds styrke var at kopiere og imitere Gua.

Det sidste førte muligvis til standsningen af eksperimentet. Gua lærte aldrig at tale. Donald kunne i 19-måneders alderen kun nogle få ord, men da han samtidig var begyndt at efterligne

Chimpansen Gua med sin tvillingebror Donald.

Guas bjæffende måde at bede om mad på. Et eksperiment, der skulle opdrage en abe til at være et menneske, var på vej til at gøre et menneske til en abe. Og her måtte familien Kellog sande, at Donald formentlig trængte til nye legekammerater.

Gua blev herefter sat tilbage til den dyrepark, hvor hun kom fra. Men abe-livet blev aldrig lykkeligt for Gua, og hun døde året efter.

Donald Kellog fik hurtigt indhentet sit sproglige hængeparti. Han kom til at læse medicin på Harvard University og blev senere psykiater. Men da begge hans forældre døde i 1974, tog Donald Kellog sit eget liv få måneder efter. Siden er det blevet diskuteret, hvorvidt der er en sammenhæng mellem Donalds selvmord og det forsøg, han som barn blev udsat for.

(Kilde: Reto U. Schneider: 'Mad Science').

Om at undervise i noget du ikke ved noget om ...

Therese Huston: *Teaching What You Don't Know*, 2009, Harvard University Press, Cambridge, 314 s.

Forskningbaseret undervisning som idealet har herhjemme været et mantra i universitetspædagogiske og -organisatoriske diskussioner i årtier. At universitetskurser undertiden – ofte? - undervises af VIP'ere, D-VIP'ere og ph.d.-studerende der selv har forsket i noget helt andet, og kun lige har læst hele kursets indhold op i ferien før kursusstart, er nærmest tabu. Den situation bør netop italesættes og kvalificeres, mener Therese Huston, pædagogisk centerleder ved Seattle University og forfatter til denne glimrende amerikanske selvhjælpsbog i universitetspædagogik. Problemet som bogen tager fat på, er at mange undervisere har et stort ubehag ved at gennemføre et helt eksamensgivende forløb i et emne der er ganske nyt for dem, eller som de kun kender på generalistniveau.

PÆDAGOGIK

En del af Hustons pointe er at situationen er meget udbredt, og vil blive det endnu mere, som uddannelser i stadig højere grad styres ikke af forskere, men af administratorer, mens specialiseringen i underviserens forskningsprojekter er uændret, og en urealistisk forestilling om enhver underviser som indholdsekspert ligeså. Den højt specialiserede ph.d., den eksterne og den nyansatte vil især ofte skulle undervise på førsteårskurserne, metode- eller andre generalistkurser som institutterne gerne overlader til sidst ankomne. Therese Huston – hvis baggrund er traditionel universitetsundervisning og ikke projekt- eller gruppeundervisning - udforsker dette ubehag, og siden *reframer* hun det tilsyneladende problem: Det er i virkeligheden en fordel for universitets-underviseren, undervisningen og formidlingen at underviseren ikke er ekspert! Reframingen går ud på at kurset i noget man ikke har forstand på er i virkeligheden en gave, for novice-underviseren lærer stoffet, lærer nye fagfæller at kende, man kan sætte kurset på sit cv, og man udvikler måske et nyt forskningsområde for sig selv, og er endda måske en bedre underviser end eksperten. Huston, der i denne bog i øvrigt selv er forskningbaseret til fingerspidserne med et imponerende noteapparat og henvisninger til empirisk forskning i college- og universitetsundervisning, kan citere undersøgelser der viser at novice-undervisere er bedre til at bygge på det kendte før det nye præsenteres (et dogme for indlæring) og at være konkrete og realistiske omkring de studerendes arbejds- og tilegnelsesprocesser.

Problemet er at mange undervisere føler sig på dybt vand og overarbejdede i den situation.

Huston har interviewet 28 undervisere fra en lang række fag på såvel colleges som graduate schools. Hun inddeler sine informanter i grupperne *Poised and Confident*, *Undecided but Untroubled*, og *Anxious and Strained*. Den sidste gruppe på 9 personer viste sig at have et interessant fælles træk: De der havde det værst med at undervise på et kursus udenfor deres ekspertise lod ikke deres studerende vide at også de var learnere på feltet. De håbede at deres studerende ikke ville stille svære spørgsmål eller sætte spørgsmålstejn ved underviserens etos. Hustons simple råd er: Fortæl de studerende at du er ekspert i noget andet, og at du sammen

“Når ekspert-selvforståelsen gør det svært for selv nye og uerfarne undervisere at vedgå, at de ikke kan svare på alt fra dag ét

med dem nu udforsker ét bud på hvad dette fag kunne være, du fremlægger altså ikke den endegyldige version af formidling af stofområdet. Pointen er at de der har det største ubehag ved at bevæge sig ud i nyt stof sammen med de studerende, er de der også er langt mere orienterede imod indholdsviden end procedural viden, envejsformidling frem for de studerende som undersøgere, underviseren som ekspert og de studerende som tomme kar, ”teaching as telling”.

“What to do?”, spørger Huston og her er hendes råd til hvordan novice-underviseren bedst får fod på kurset i det han eller hun ikke ved noget om (endnu):

1. Start planlægningen bagfra: Hvad skal de studerende kunne ved kursets slut? Hvilke vigtige spørgsmål skal de kunne svare på?
2. Allier dig med en ekspert om hvad det væsentligste er.
3. Læs eller skim hele pensumlisten inden kursusstart.
4. Del stoffet ind i kendt/ukendt, start semestret med det du kender bedst.
5. Centrér kurset om mindst én, gerne flere cases.

Det er individuelle forberedelsesstrategier. Hvad mon studieledere og studieplanlæggere kan bruge Hustons bog til? I et afsluttende kapitel til studieledere og administratorer gør Therese Huston opmærksom på at undervisning uden for ”comfort zone” er stressfyldt for mange, og derfor bør studieledere dels være meget opmærksomme på hvad der egentlig er ”comfort zone” for specielt nye ansatte, dels være tilbageholdende med at give nyansatte sådanne kurser

første år, og gentage eksperimentet med endnu andre kurser flere semestre i træk! Hun anbefaler studieledere at udpege mentorer blandt indholdseksperter, at arrangere styret, faciliteret og systematisk erfaringsdeling på studierne, og belønninger til dem der påtager sig at undervise i kurser hvor de er indholdsnoivcer.

bedste amerikanske selvhjælps-tradition er *Teaching What You Don't Know* en afvæbnende, genkendelig, inspirerende bog, fuld af konkrete ideer og korte cases, men også en meget solid, universitetspædagogisk velfunderet bog der trækker på alle de kendte koncepter om alignment, dybdelæring osv., og en rigdom af ny, amerikansk empirisk viden om læring og universitets-undervisning, især på kognitions-psykologisk grundlag.

Målgruppen er undervisere på alle fag, særligt relevant for undervisere på BA, og studieledere, -planlæggere, -administratorer. Uundværlig for mange ph.d.-studerende.

Vigtigst ved bogen er at den set fra underviser-side tematiserer det at være indholdsnoivce, og gør det til noget positivt. Det er retten til at vedblive at lære nyt, sætte sig ind i nyt stof, også for undervisere, det gælder. Når man som undertegnede underviser fx ph.d.-studerende i praktiske undervisningsfærdigheder, så erfarer man hvor hurtigt ekspert-selvforståelsen gør det svært for selv nye og uerfarne undervisere at vedgå at de ikke kan svare på alt fra dag ét. Her slår Huston et fantastisk slag for at også undervisere begynder som perifere deltagere i diskursfællesskabet, og det bør være helt legitimt – og legitimt er det netop kun når man kan vedgå det, og arbejde målrettet ud fra den situation. Så forskningbaseret undervisning, ja, men ”forskningbaseret” kan have andre betydninger end *baseret på forskerens/underviserens gennemførte forskning*. Forskningbaseret undervisning kan man også forstå som primært igangsættelse af *studerendes* udforskninger, og man kan forstå det som forskerens/underviserens løbende *sætten sig ind i* stofområder der tilgrænser egen indholdsekspertise. Og selve *undervisningens aktiviteter* kan vælges på forskningbaseret grundlag, for forskning i læring og undervisning på universitetsniveau er der i de sidste år kommet meget af. Hustons bog er et rigtig godt sted at begynde.

Lotte Rienecker, Akademisk Skrivecenter,
formand for Dansk Universitetspædagogisk
Netværk, www.dun-net.dk

Vejledere til vejledning

To fakulteter i København og Århus har indført obligatoriske kurser.
Det skaber skepsis, men bagefter er folk glade, siger dekan

God vejledning kræver mere end faglig viden, mener man på KU HUM.

Når man har været vejleder på hundrede specialer, kan det være svært at forstå, at man pludselig skal sættes på skolebænken og have kursus i specialevejledning. Men det er kravet, der gælder på KU-humaniora. Her skal alle fastansatte undervisere akkrediteres som specialevejledere, hvilket i praksis betyder, at de skal gennemgå et kursus over firehalve dage plus forberedelse og en afsluttende skriftlig opgave – i alt 30 timer.

Kurset "gøres obligatorisk for at skabe konsensus om minimumskravene til såvel vejlederne som de studerende", heddet det i et mødereferat fra fakultetets samarbejdsudvalg. Men det er ikke udtryk for en tvivlen på vejledernes faglige evner, understreger **Hanne Løngreen**, prodekan for uddannelse.

"Vi har meget dygtige og kompetente vejledere, og vi sætter dem ikke i skole på fagligheden. Det, vi har etableret, er et erfaringsrum, hvor man over fire kursusgange kan diskutere problemstillinger, der knytter sig til specialer".

Den erfarne underviser: Hvorfor?

Ordningen blev besluttet for to år siden som en reaktion på lovkravet om, at specialer skal gennemføres på seks måneder. Fakultetet har gennemført flere tiltag for at stramme op og effektivisere de studerendes specialeproces, og det har ifølge prodekanen gjort, at karakterniveauet er lige så højt som før, selvom specialerne laves væsentligt hurtigere.

Om fællestillids-repræsentant **Karsten Fledelius** er enig: "Ideen er med vejledere og høje niveauet, samtidig med at vi har fået lagt specialeforløbet i nogle fastere rammer, gør, at vi får flere specialer igennem. Så det virker faktisk", siger fællestillidsrepræsentant Karsten Fledelius.

Andre stiller sig uforstående, fx **Karl Christian Lammers**, lektor i historie ved KU.

"Jeg kan sagtens se formålet for unge adjunkter og lektorer. Men ældre kolleger som jeg står uforstående over at skulle have sådan et kursus.

Jeg mener erfaring med vejledning er langt mere væsentligt end nogle dages undervisning", siger han.

Han har endnu ikke været på et kursus, og han indrømmer, at lysten til det ikke er speciel stor.

Firkantet udmelding

En, der har været igennem kurset, er **Casper Tyberg**, lektor i film- og medievidenskab. Han var ikke begejstret for at skulle presse det ind i kalenderen, men bagefter ser han positivt på forløbet.

"Det var udmærket. De andre havde nogle interessante erfaringer at bidrage med. Og vi fik diskuteret, hvad man kan komme ud for, og hvad der kan være vanskeligt".

Tyberg tror, meget af den skepsis, der har været, er affødt af den måde hele konceptet blev præsenteret på.

"Da det blev præsenteret, kom det ud med ganske meget eftertryk, at nu kan man ikke vejlede specialer, hvis ikke man er akkrediteret. Det lignede lidt et initiativ, der skulle udrense dårlige vejledninger – det er jo ikke den mest befordrende motivation.

Prodekan Hanne Løngreen bekræfter, at tingene blev sagt en kende firkantet.

"Da kurset blev meldt ud, var det måske ikke tydeligt nok, hvad det handlede om. Derfor blev folk indigneret. Som gammel vejleder ville jeg nok have reageret på samme måde. Men når folk først har gennemgået kurset, er de som regel rigtig glade. Jeg har fået meget positiv feedback".

Varedeklaration for vejledning

Ifølge **Lotte Rienecker**, der står for kurset sammen med **Peter Stray Jørgensen**, er forløbet meget baseret på arbejde med konkrete cases og eksempler, som deltagerne selv har med. Herfra diskuterer man så, hvordan man håndterer, når den studerende kommer for langt bagud, når afgrænsningen er for løs eller ambitionsniveauet er for højt, eller når forventningerne til

vejledningen ikke er ordentligt afstemt. En af aktiviteterne er, at alle deltagere skal skrive et vejlederbrev – en slags varedeklaration for deres egen vejledning, som de efterfølgende kan give de studerende.

Kurset er obligatorisk at gennemgå inden 2012. Men præcis hvilke konsekvenser det får for dem, der alligevel skulle mangle, kan prodekan Løngreen ikke sige endnu.

"Det er jo også et spørgsmål om ressourcer. Men ind til videre satser vi på at få alle igennem inden 2012. Og hvis vi så mangler nogen, må vi se, hvad vi gør ved det".

lah

AU-samf: Bøde for at gemme sig

På samfundsvidenskab i Aarhus er kurser i vejledning også obligatoriske for alle. Her har dekan Svend Hylleberg taget det drastiske skridt at straffe institutterne økonomisk, hvis de ikke sørger for at stille med mindst 3 VIP'ere til kurserne, der kører i hvert semester. Hver tom plads koster instituttet 200.000 kroner. 'Bøden' er en konsekvens af en meget træg tilmelding til det første kursus.

Samfundsvidenskabs kursus er her normeret til 60 timer og dermed noget mere omfattende end kurset på KU-humaniora. Til gengæld har man på institutterne forhandlet sig frem til, at medarbejdernes belønnes med deres deltagelse med et kvalifikationstillæg i form af et vederlag. Beløbene svinger mellem 5 og 20.000 kroner.

Ved kurset gøres der blandt andet brug af rollespil, video-optagelser af vejledning og grupper, hvor man observerer hinandens vejledning. Vejledning er i dette tilfælde både af specialer, ph.d.-projekter og kolleger, og deltagerne er derfor kun lektorer og professorer.

Spild af kvindel

Piger savner rollemodeller og har svært ved at se sig selv i de tekniske og naturvidenskabelige vi

Piger vil være noget med mennesker, ikke noget med teknik og ikke noget med naturvidenskab.

Det er synd for pigerne, og det er endnu mere synd for Danmark, erklærer journalisten Dorte Toft i en ny debatbog. Pigerne går glip af indflydelsesrige jobs og høje lønninger, og Danmark går glip af en kæmpe ukendt talentmasse inden for de hårde fag.

"Kvinderne får i dag 60 procent af studenterhuerne, men kun ganske få af dem søger de tekniske og naturvidenskabelige fag. Og nationen kan simpelthen ikke være tjent med, at så mange talenter ikke kommer i spil på disse vigtige områder," siger Dorte Toft.

Hun – der blev landskendt som den, der afslørede Stein Bagger – har skrevet bogen 'Lykkelig i nørderland' for at debattere og skabe fokus på problemstillingen, men også for at repræsentere en række af de rollemodeller, man ifølge Tofts mening ser alt for lidt til i medierne – hvilket som en ond cirkel gør, at færre yngre kvinder kan identificere sig med de fag.

Mediernes ansvar

Medierne bærer i det hele taget en væsentlig del af ansvaret, mener Dorte Toft: "De tunge og lidt nørdede fag er helt væk fra medie billedet. Og det har en klar forklaring: journalister har selv helt andre interesser. Mange journalister har et falleret studie bag sig, men de færreste kommer fra teknologien og naturvidenskaben."

Men kan der ikke også ligge den simple forklaring, at folk ikke gider høre om de fag?

"Hvis det skulle være eneste kriterium, skulle vi jo ikke læse om andet end Anni Fønshys bryster ... Men nej, går vi tilbage til de glade rumfarts-dage i 60'erne, så elskede familien Danmark at høre om de ting. Så det er ikke en naturlov, at vi ikke interesserer os for teknik," siger Dorte Toft.

Hun peger på Sverige som et sted, hvor medierne har en god tradition for bred dækning af videnskabs-området, blandt andet i forbindelse med deres Nobel-prisuddelinger.

"Men herhjemme har man netop beskåret vores eneste videnskabelige program 'Viden om' med 35 procent for i stedet at lægge en million over til drengerøvs-programmet 'So ein ding', fnyser hun.

Pigers selvtillid og kvindelige rollemodeller

Medierne er bare en i rækken af faktorer, der er med til at holde kvinderne borte fra TEK- og NAT-fagene. En anden barriere er manglende

tillid til egne evner. Ifølge Dorte Toft viser undersøgelser, at selvtillid er den væsentligste faktor for, om unge vælger at læse højere uddannelser. Og når det gælder tro på sig selv, får kvinderne i den grad baglygte.

"En undersøgelse lavet af den britiske psykolog Adrian Furnham viste, at mænd i gennemsnit overvurderer deres egen intelligens med 5 point, mens kvinder undervurderer sig selv med 5 point. Desværre gælder det samme for forældrenes vurdering af deres børn".

Det mønster kan Dorte Toft sagtens genkende, sågar også fra de kvindelige rollemodeller, der medvirker i hendes bog. Hun nævner selv **Lisbeth Fajstrup** som eksempel. Fajstrup er ph.d. i matematik og lektor ved AAU. Men inden det kom dertil, skulle hun virkelig føres til truget.

DR har netop beskåret vores eneste videnskabelige program 'Viden om' med 35 procent for i stedet at lægge en million over til drengerøvs-programmet 'So ein ding'

Dorte Toft

"Når man er minoritet et sted, og man begynder at føle sig utilpas, fordi tingene er svære, så tror man, at de to ting hænger sammen. Derfor tænkte jeg, at det nok var svært for mig, fordi jeg var kvinde og dermed fejlplaceret på studiet," fortæller Fajstrup selv i bogen.

Naturvidenskab som anti-feminint

Når Dorte Toft kalder sin bog 'Lykkelig i nørderland', er det delvis med reference til sig selv. Hun var oprindelig edb-programmør, inden hun begyndte at skrive om IT og gled over i den journalistiske branche. Inspirationen til bogen kommer således også ud af egne oplevelser og forundring over at være ofte meget ene kvinde på området.

En anden person, der arbejder med præcis samme problemstilling, som Dorte Toft her skriver om, er **Henriette Holmegaard**, ph.d.-studerende ved Institut for naturfagernes didaktik, KU. Hun forsker i frafald og fastholdelse på de naturvidenskabelige fag, særligt med fokus på kvinderne.

En af de ting, hun peger på som forklaring på få naturvidenskabernes kvindemangel, stemmer ganske godt overens med Dorte Tofts ønske om flere rollemodeller. De unge piger opfatter nemlig de tekniske og naturvidenskabelige fag

Kvindefrit område

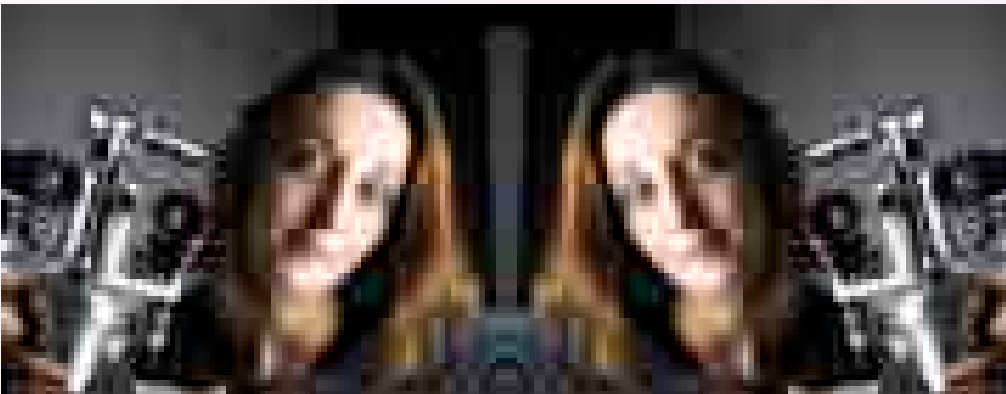
Uddannelser med højst mandeandel i 2009

AAU Civiling. Software	100%
AAU Civiling. Elektronik & IT	100%
AAU Datalogi	100%
AAU Informatik	100%
SDU Civiling. Robotteknologi	97%
AAU Civiling. Maskin og prod.	97%
DTU Civiling. Softwareteknologi	97%
AAU Informationsteknologi	94%
ITU Softwareudvikling	94%
DTU Civiling. IT og Komm.tekn.	94%

(kilde: UBST)

igt natur-talent

enskaber. Der sker en rolle-inddeling i hele samfundet, også på universitetet, siger ny debatbog

Ung, smuk og nørd ... en af de rollemodeller, der er alt for få af. Danica Kragic er professor ved Kungliga Tekniska Högskolan og optræder i Dorte Tofts debatbog 'Lykkelig i nørdland'.

som meget anti-feminine – et sted, hvor man nærmest er nødt til at give køb på sin egen kvindelighed.

”Der ligger en forventning til piger, der starter på naturvidenskab: piger der læser NAT og TEK er ikke rigtige piger. Det ligger også på selve uddannelsen: hvis man er rigtig dygtig til fysik, kan man ikke have lange negle og går i smart tøj. Det er den kultur, man mødes af på stedet. Og det får piger til at overveje: vil jeg være sådan en pige? Jeg har selv lavet undersøgelser af HTX, og hvis man vil gøre sig godt her, skal man ikke dulle sig op.”

Henriette Holmegaards tese bakkes ganske godt op af en fortælle fra Dorte Tofts bog. Igen er det Lisbeth Fajstrup, der fortæller om sin usikkerhed over for matematik-studiet: *Det lå i baghovedet, at det nok var nørder i grimme skjorter, der valgte at læse det, og havde jeg så overhovedet lyst til det?*”

Holmegaard giver også selv et eksempel fra sin undersøgelse, hvor hun har fulgt seks klasser fra gymnasiet og HTX i 3 år frem. Her siger en pige: Det handler ikke om, hvad man kan være, men, hvem man bliver. Det handler om rollemodeller – og gerne med lange negle og smart tøj.

Danske universiteter: Kønsdiskrimination?

Universiteterne går ikke fri for kritik.

Universiteterne har nemlig ansvaret for den kønsdiskrimination, der stadig står på. Ganske vist ubevidst i de fleste tilfælde, men alligevel.

”Når universiteterne klager over, at der ikke er kvindelige ansøgere, eller når kvinder igen forsvinder fra arbejdspladsen, så skal de prøve at se på, hvor meget af grunden der ligger i deres eget arbejdsmiljø. Jeg tror de færreste

kønsdiskriminerer bevidst. Men se for eksempel teknologi på MIT i Californien, hvor man undersøgte det og fandt ud af, at der var masser af kønsdiskriminering,” siger Dorte Toft, der har talt med adskillige forskere – kvinder – der efterlyser tilsvarende undersøgelser herhjemme.

”Det mest synlige er, hvordan antallet af kvinder i repræsentationer er stagneret. En stor international undersøgelse af kvinder ansat på fysik-institutter – UPGEM – viser også, at vi til sammenligning med andre lande har langt færre kvinder på de højste poster. Så hører man argumentet om at kvinderne taber den kamp i hjemmet. Det er måske delvist rigtigt, men det er også en lidt bekvem holdning, og i hvert fald ikke hele sandheden,” siger Dorte Toft.

Henriette Holmegaard peger også på den skjulte og ubevidste diskrimination, der skal frem i lyset.

”Det kræver først og fremmest, at man i praksis anerkender problemet, og at man på studienævnplan arbejder med det her. KU har lavet en kønspolitik, men det var godt nok med mange protester.”

Hun placerer også et ansvar hos underviserne for, at man ikke ubevidst forskelsbehandler studerende efter køn – ser anderledes og taler anderledes til kvinder: ”På HTX siger lærerne: vi vil gerne have flere piger, fordi de er gode til at holde social sammen på klassen. Men allerede der har man tildelt dem nogle roller. Sådan noget skal man være opmærksom på og snakke højt med hinanden om. Det hjælper ikke at man får flere piger til at søge inde på de tekniske og naturvidenskabelige, hvis der stadig sker en eksklusion på selve studiet.”

Ubevidst kønsdiskrimination blev blotlagt

Lederen af den højtagtede ingeniørhøjskole Massachusetts Institute of Technology (MIT) anede ingen uråd, da 15 kvindelige undervisere kaldte ham til møde, og en efter en fortalte, hvordan de fik mindre løn, havde mindre laboratorier, blev talt ned til og holdt uden for magtstrukturen. Lederen Robert Birkenau følte ikke, han kunne ignorere sine kvindelige medarbejdere, og selvom det vakte ramaskrig blandt mændene, tog han initiativ til en rapport, der belyste problemet.

”Vi skrev, hvad ingen havde gjort før: Ja, vi har diskrimineret, og ja, vi må ændre på det,” har Birkenau senere udtalt. På grund af ændrede vaner og bevidsthed om problemet steg den kvindelige andel af undervisere med 15 procent på et år, selvom det før havde heddet sig, at man manglede kvalificerede ansøgere.

lah

Når de unge kandidater i halvtresserne gik til møde i Selskabet for Psykologi og Filosofi i Nørregade, kunne de allerede i garderoben se, om Niels Bohr var til stede. Manden havde nemlig et kæmpe hoved, så hans bløde hat var næsten dobbelt så stor som de øvrige på hylden.

"Ikke at det behøver at betyde noget," tilføjer filosofiprofessor David Favrholt, der selv var en af de imponerede mødedeltagere dengang. Men han må konstatere, at uanset hvordan man definerer intelligens, så har Bohr fra naturens og genetikens side fået særdeles gode kort på hånden.

INTERVIEW

"Bohrs far var professor i biologi og tæt på at få nobelprisen. Hans bror var genial i matematik, hans søn Aage Bohr var også genial i matematisk fysik. Jeg har mødt mange i familien, og de har altså et forspring frem for os andre. De opfatter tingene lynhurtigt og er allerede videre efter få sekunder," siger David Favrholt.

Han sidder i en lænestol på biblioteket i Videnskabernes Selskab, hvorfra han kan skue over til et stort maleri af hans gamle underviser og senere store biografiske interesse, Niels Bohr, om hvem han i november udgav værket **'Filosoffen Niels Bohr'**.

Ørsted retfærdiggjorde sig over for kongen

Over for ham sidder historielektor Dan Charly Christensen, forfatter til to-bindsværket **'Naturens tankelæser'** om H.C. Ørsted – elektromagnetismens opdager og ligesom Bohr en dansker med helt afgørende betydning for udviklingen af den fysiske videnskab.

"Intelligens bliver i den offentlige debat ofte betragtet som noget nørdet. At en person har en enorm viden på et lille område, men er idiot til alt andet. Det holder ikke, hvis vi betragter Bohr og Ørsted. Ørsted var interesseret i kunst, politik, religion – der var næsten ikke et område, han ikke havde kendskab til. Så var han noget af en menneskekender med sans for at spotte talenter. Han kunne se, at den her 14-årige skomagerson fra Odense (H.C. Andersen, red.) havde noget særligt," fortæller Dan Charly.

De to belæste herrer føler sig tydeligvis godt tilpas i dette åndernes hus på H.C. Andersens Boulevard – bygget i den frie videnskabs navn,

Interview i Videnskabernes Selskab. Filosofiprofessor David Favrholt og historielektor Dan Charly Christensen.

men betalt af storindustrien. Denne uheldige alliance med kapital- og magthavere har i århundreder været forskerens lod, og med til succeshistorierne om Ørsted og Bohr som videnskabsmænd, hører deres evne til at spille spillet omkring forskningsfinansieringen.

"Ørsted blev nødt til at argumentere over for Frederik den 6. med at hans forskning vil føre til ny industri og gavne fædrelandet. Men han lærer, hvordan man tackler enevælden. Man må have de rigtige kontakter, og man må imponere dem, så de tror på en," siger Dan Charly.

Harvard har fire gange så mange lærere pr. elev som i Danmark. Og de studerende bliver i den grad coachet. Når de møder en vejleder på gangen bliver de passet op og spurgt, hvordan det går med opgaverne. Det giver noget, som vi ikke har på danske universiteter

David Favrholt

Bohr kunne skaffe penge

Og teoretikeren Niels Bohr kunne ifølge David Favrholt også være snu omkring noget så lavpraktisk som penge til lønninger, lokaler og apparater.

"Bohr havde mærkeligt nok også administrative evner. Han var god til fundraising og blev støttet af både Carnegie-fonden og Rockefeller-fonden. Da så Rockefeller skifter spor og satser på biologi, skynder han sig at kontakte tandlægehøjskolen og Finsen-instituttet og jeg ved ikke hvad, og laver et stort fælles forskningsprojekt, og så får han alligevel penge til en accelerator, der kan lave kunstig radioaktivitet – han var ikke dum," klukker Favrholt.

Nej, dum var han ikke. Niels Bohr var hyperintelligent, og han kunne skaffe penge til sine projekter. Men der er stadig flere ingredienser i opskriften på den ultimative videnskabelige succeshistorie. Store videnskabsmænd kræver store spørgsmål, der skal besvares, og videnskabelige paradigmer, der skal nedbrydes.

"Der er flere paralleller mellem Bohr og

gamle dage?

spørger FORSKERforum to belæste herrer med akademiske år på bagen

lektor Dan Charly Christensen sammen med FORSKERforums rapporter (th.).

Ørsted. Ørsted stod også som ung kandidat i en unik situation, hvor alting ramlende i den fysiske videnskab. Han hører om Voltas søjle, der producerer elektricitet, og forstår, at dette bryder med al konventionel viden om, hvad elektricitet er. Da Bohr ser radioaktiviteten forstår han også med det samme, at det ikke kan forklares ud fra vante forestillinger. Tiden opkaster nogle spørgsmål, og vi har så to personer, der er i stand til at frigøre sig fra traditionel tænkning,” forklarer David Favrholt.

Og Dan Charly iler til med sin opbakning: ”Ja, som David siger: modet til at risikere at blive til grin. Ørsted blev jo læsterligt til grin i 1803. Og Bohr får jo også de etablerede videnskabsmænd til at tale om den unge brushane.”

Favrholt: ”Bestemt, i 1913 mente alle fysikere undtagen to, at hans teorier var helt hen i vejret”.

Kommer der flere danske Ørsted'er og Bohr'er?

Intelligensen, tæften for at omgå magt og kapital, og endelig det videnskabelige mod. Så langt

så godt. Men med til historierne om både Ørsted og Bohr hører også de helt anderledes sociale og institutionelle omstændigheder. Begge voksede op i den bedre ende af et stærkt socialhierarkisk samfund, hvor højere uddannelser i sig selv var eliteuddannelser pr. definition.

Et spørgsmål, som Dan Charly og Favrholt fik lov at tygge på den eftermiddag i Videnskabernes Selskab lød: *Kan vi forvente flere Bohr'er og Ørsted'er spire ud af de danske universiteter, eller er tiden simpelthen er løbet fra de store enere?*

”Jeg tror da, der vil poppe genier op. Selv i Odense har vi forskere på verdensplan. Axel Michelsen, der har kortlagt biernes kommunikation – det er jo helt genialt. Vi har også Peter Sigmund, der sidste år var indstillet til Nobelprisen i fysik,” siger David Favrholt.

Men samtidig peger han på, hvordan et kvantitativt orienteret dansk universitetssystem har nogle omkostninger for talentplejen.

”Tager du førende universiteter – Harvard, Princeton, Stanford, Cambridge, Oxford og så videre, så har de ikke 30.000 studerende som man har i Århus, og som Videnskabsministeren er så stolt af. De har 8-10.000, og fire gange så mange lærere pr. elev som i Danmark. Og de studerende bliver i den grad coachet. Når de møder en vejleder på gangen bliver de passet op og spurgt hvordan det går med opgaverne. Så det giver noget, vi ikke har på danske universiteter,” siger han.

Eliteuniversitetet

Da ordet 'eliteuniversitet' bliver nævnt, fremkalder det en fuldstændig symbiotisk reaktion fra begge.

”Ja! Det er sådan noget, der er brug for, men det må man jo ikke sige højt, selvom jeg ærligt talt har svært ved at se, hvad galt, der er i det. Kan vi ikke bare kalde det noget andet – norduniversitet?” kommer det fra Favrholt.

Og hos Dan Charly er indignationen bestemt ikke mindre.

”Det er en skændsel at elite er blevet sådan et fy-ord, det burde jo være en hæder, som det for eksempel er i sportens verden. Det er nu en gang sådan, at intelligens ikke er demokratisk distribueret. Talenter skal have lov til at udfolde sig, men det får de ikke, blandt andet fordi det ikke er forskere der bestemmer over, hvad der foregår. I mine øjne har vi over de sidste mange

år været vidne til en deroute for det danske universitetssystem,” lyder det fra den gamle RUC-dekan, mens Favrholt ivrigt bekræfter.

Behagesyge og elendig karrierestige

Dan Charly, der har talt sig varm, peger også på stillingsstrukturen som en stopklods for den videnskabelige talentudvikling.

”Der er den store fejl ved danske universiteter, at der ikke er nogen udveksling imellem dem. De fleste lærere bliver rekrutteret fra egne rækker, og det fører altså tit til en ret ubehagelig form for behagesyge. I England, som jeg kender mest til, er det en uskreven regel, at man ikke bliver ansat på det universitet, hvor man er uddannet. Vi burde have en tilsvarende regel,” siger han.

”Det kunne være interessant. Nepotismen er virkelig til stede i Danmark, og den kan være med til at spærre vejen.”

Talenter skal have lov til at udfolde sig, men det får de ikke, blandt andet fordi det ikke er forskere der bestemmer over, hvad der foregår. I mine øjne har vi over de sidste mange år været vidne til en deroute for det danske universitetssystem

Dan Charly Christensen

Hans Christian Ørsted blev doktor som 22-årig og professor da han var 29. Niels Bohrs doktordisputats faldt da han var 25 og professoratet fulgte fire år efter. Også her ligger en forudsætning for en lang, aktiv forskerkarriere, man ikke kan forvente i dagens universitetsdanmark.

”Først venter man på at tage en ph.d. Det tager tre år, og derefter skal man helst være adjunkt i 4-5 år, før man kan blive lektor, og så videre. For slet ikke at tage om dem, der går rundt som undervisningsassistenter til de er halvtreds. Når unge er i den situation, med elendige karrierevilkår, så er de fristede til at tale folk efter munden for at gøre deres hoser grønne i miljøet, eller også mister de simpelthen tålmodigheden og finder en anden branche,” siger Dan Charly – igen med ivrigt bifaldende nik fra David Favrholt.

Og fra væggen i Videnskabernes Selskab kiggede Niels Bohr ned. Måske tænkte han: Godt man blev født i 1885.

lah

Ide- og videnskabshistorie glider lettere ned, når det serveres med en personlig livshistorier. Og det

Hvis man som forsker er så forfængelig, at man ønsker nogen skal læse, hvad man skriver, er biografien måske ikke et dårligt bud på en formidlingsform. Biografierne har i de sidste ti år ligget helt fremme på boghandlernes hylder, og selvom meget har handlet om fodboldspillere og jægersoldater, så sniger der sig også forskningsbaserede biografier over disken af og til.

Et er, at man som forfatter kan sælge flere bøger. Et andet er, at man som forsker når længere ud og øger den almindelige interesse for ens forskningsfelt. For både **David Favrholtts** *'Filosoffen Niels Bohr'* og **Dan Charly Christensens** *'Naturens tankelæser'* gælder, at de udover at berette om to fascinerende livsforløb også giver læseren en videnskabshistorisk lektion.

Løftestang for svært stof

Især bogen om Bohr er i allerhøjeste grad en formidling af videns- og erkendelsesfilosofiske diskussioner, hvor filosofen Favrholtts løbende klæder læseren på til at kunne følge Bohr i dens refleksioner.

»Jo, man kan godt sige, at det biografiske bliver en løftestang i formidlingen af svært stof, men det synes jeg også der er brug for,« siger David Favrholtts og peger som eksempel på hvor

sjældent man i dag ser et filosofisk værk anmeldt i danske dagblade.

Dan Charly Christensen, som er historiker, giver i sin bog læseren en lang række historiske tidsskildringer, når man følger Ørsted fra Københavns latinerkvarter og ud i Europas kulturelle kerneland. Men også her er bogen en idehistorisk indføring tiden.

»Ørsted havde jo et utrolig bredt interessefelt. Det kræver naturligvis lidt frækhed at gå ind og skrive om så forskellige emner som musik, fysik og litteratur, men jeg har garderet mig ved at sende udvalgte afsnit til gennemlæsning hos kolleger, der er kyndige på de områder,« fortæller Dan Charly.

God formidling: Ens mor skal kunne forstå det

Charly ser også klare formidlingsmæssige fordele i biografien.

»Folk vil jo gerne læse bøger, som siger dem noget om deres eget liv. Biografien virker som et spejl for læseren, som kan reflektere over sit eget liv i lyset af den biograferede. Og samtidig er det et slags fyrtårn for det søgende menneske – eftersom den som regel handler om folk, der har opnået noget stort. Så biografien bliver en opbyggelig bog.»

I hans øjne er den gode formidling næsten en forudsætning for god, anvendelig humanistisk forskning.

»Hvis en forsker ikke formår at udtrykke sig, så hans gamle mor forstår det, så har han heller ikke selv forstået det – i hvert fald når det gælder humanistisk forskning. Humanister beskæftiger sig med det alment menneskelige, og det må man være i stand til at udtrykke på jævnt forståeligt

Postmodernismen gjo

Biografien er en glimrende kanal til formidling, men

Det er ikke tilfældigt, at boghandlernes hylder i disse år bugner af biografier – flest i den lettere afdeling, men også tungere værker, skrevet af forskere.

Ifølge **lektor Johnny Kondrup**, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab på KU, har biografien nogle fundamentale egenskaber, som gør, at den appellerer til et bredt publikum.

Først og fremmest handler den om noget, alle kan identificere sig med, nemlig menneskelivet.

»Biografien skildrer en person og vedkommendes forsøg på at få et liv til at hænge sammen – at få skabt forbindelse mellem privatlivet, arbejdslivet, åndslivet, kønslivet og så videre. Og det er jo noget, enhver kender fra sig selv,« fortæller Johnny Kondrup.

En anden faktor, der appellerer, er at biografien fortæller en virkelig historie – en skæbne som i princippet kunne have været vores egen. Det fascinerer og gør fortællingen nærværende.

»Biografis hovedperson færdes i samme verden som os – tilfældighedernes og brudstykkernes virkelighed. I modsætning til romanen, som i princippet er en meddelelse fra én fantasiverden til en anden, og som har frihed – digterisk frihed - til at se bort fra alt det tilfældige,« siger Kondrup.

Han nævner en tredje formidlingsmæssig fordel ved biografien, nemlig at den overskuelig. Som et menneskeliv har den en begyndelse, en midte og en slutning, og det er en relativt nem størrelse at formidle.

Forskerens indre og ydre udvikling

Men omvendt advarer Johnny Kondrup også imod at vælge biografien som formidlingskanal for enhver pris. Den biograferede person bør have en central placering i det videnskabelige felt, og så bør biografien som genre også bidrage til en forståelse, man ikke ville kunne få andre steder.

Her nævner Kondrup som eksempel Thomas Söderqvists medicinhistoriske disputats fra 1998 om immunologen Niels Kai Jerne *'Hvilken kamp for at undslippe'*.

»En af pointerne var at vise, at man ikke kunne forstå Jernes lægevidenskabelige genembrud uden at forstå hans optagethed af kunstneriske skabelsesprocesser og hans samvær med kunstnere. Biografien forklarer altså de faglige, erkendelsesmæssige genembrud via det personlige, og det er netop når biografien er et erkendelsesmiddel, at den er mest velanbragt,« siger Johnny Kondrup.

De bedste biografier, synes han, er i øvrigt dem, der formår at bruge formen selvbevidst og eksperimenterende.

»En banal biografi beskriver et liv fra begyndelse til slutning og mener, at så er arbejdet gjort. Men den gode biografi er bevidst om, at den repræsenterer en bestemt interesse og

en løftestang

har David Favrholt og Dan Charly Christensen udnyttet i to store biografier om Bohr og om Ørsted

dansk. Jeg har aldrig forstået den der sondring mellem grundforskning og formidling. Den har som forudsætning at forskning er noget elitært noget, der foregår i et særligt sprog, som almindelige mennesker ikke forstår, og bagefter kan der så komme en formidler, der kan oversætte det for almindelige mennesker. Den to-trins raket er jeg aldrig gået ind for,” siger Dan Charly Christensen.

Klassisk biografi eller debatindlæg

Han beskriver sit arbejde med biografien som et traditionelt historisk forskningsprojekt, hvor arbejdet først og fremmest har været at studere, ordne og tolke det enorme materiale der findes om Ørsted på en række forskellige arkiver. Det er en klassisk biografisk metode.

Til sammenligning har arbejdsprocessen bag

’Filosoffen Niels Bohr’ været noget anderledes, fortæller Favrholt:

”Jeg føler ikke, jeg har et bestemt metodisk grundlag for bogen. Den er skrevet mere intuitivt. Kun omkring forholdet mellem Bohr og Werner Heisenberg har jeg sørget for at være meget kildebaseret – der har jeg simpelthen læst alt”.

’Filosoffen Niels Bohr’ er da heller ikke en klassisk biografi i stil med Ørsted-bogen. Den biografiske gennemgang af Bohrs liv udgør kun en mindre del i forhold til de filosofiske diskussioner. Favrholt selv beskriver da også bogen som lidt af et debat-indlæg.

”Forskellige mennesker har forsøgt at forklare, hvordan Bohr kom frem til sine tanker – henvist til Søren Kierkegaard, filosofen Harand Høffding og psykologen William James. Men det kan jeg altså afvise efter at have undersøgt det,” siger Favrholt, der også punkterer myter som for eksempel at Bohr skulle have udleveret oplysninger til Rusland under den kolde krig.

På formidlingsskalaen må det trække op for Favrholt, at hans læsere slipper med ”kun” 450 sider. Dan Charly Christensen har kun med nød og næppe – og efter fem omskrivninger – kunnet holde sig på 1200.

lah

rde biografien stueren

må ikke bruges for enhver pris, siger litteraturforsker.

en bestemt tolkning. Den véd, at den ikke blot registrerer, men også i kraft af sin synsvinkel er med til at skabe eller konstruere sit emne. Og det må gerne fremgå af formen, fx ved at livsfortællingen bliver fragmentarisk eller afbrydes af selvrefleksive afsnit, hvor biografen gør rede for sine tvivl og sine valg,« siger han.

De store fortællinger ramlede

At biografier er populære, er ikke nyt. Den akademiske biografi har haft medvind i flere årtier. I 1983 kunne den amerikanske litteraturforsker Joseph Epstein i ’The rise of literary biography’ konstatere, at biografien igen var en fuldt respekteret genre.

Før havde biografien ellers været ugleset i forskningsmæssige kredse, hvor den blev betragtet som decideret uvidenskabelig. Men i firserne kom en bølge, både i udlandet og herhjemme, der bragte genren tilbage på de videnskabelige litteraturlister.

Skiftet kom ifølge Johnny Kondrup med postmodernismen. De store fortællinger ramlede, og i stedet begyndte man at dyrke de små fortællinger – det individuelle, det eksotiske og det lokale.

Dertil kommer, at postmodernismen introducerede et nyt videnskabsbegreb, der gjorde op med positivismen og med forestillingen om objektivitet. Tilsammen skabte det et nyt syn på biografien, der begyndte at dukke op som forskningsprojekter og sågar som disputater.

Så vidt den akademiske biografi. Når det gælder storsælgende biografier og ikke mindst selvbiografier, har Johnny Kondrup en anden, mere kortfattet forklaring.

»Den overvældende og ind i mellem kvalmende mængde af biografier har nok at gøre med, at vi har fået en kendis-kultur, hvor hvem som helst får skrevet sin biografi – simpelthen fordi det sælger godt.«

lah

3 banebrydende biografier

Johnny Kondrup peger på 3 danske værker, der herhjemme gav biografien comeback på de akademiske hylder og cementerede biografien som gyldig disputats-genre inden for forskellige videnskaber.

- **Keld Zeruneith: Den frigjorte (1981).**

Litteraturvidenskabelig disputats om digteren Emil Ungerstrup.

- **Birgitte Possing: Viljens styrke (1992).**

Historievidenskabelig disputats om Nathalie Zahle.

- **Thomas Søderqvist: Hvilken kamp for at undslippe (1998).** Lægevidenskabelig disputats om immunologen Niels Jerne.

De tre sidste dødssynder i Akademia

I sidste nummer fortæltes om de fire første dødssynder hos universitetslærere: At være dårligt klædt, udskydelser, snobbethed og at begære sine studerende. Her fortælles om de tre sidste

5. Arrogance

Alle forskere er lige, men nogle er jo mere lige end andre; og skønt arrogance er et træk, der stilles til skue, hvor som helst i verden, at forskere finder på at samles, lader det sig næppe gøre at benægte, at visse nationers forskere har stået forrest i køen, da der blev delt ud. Selv har jeg undervist i et års tid ved University of Massachusetts og forelæst over det meste af landet, herunder i Arizona, Colorado, Michigan, Hawaii, South Carolina, Nebraska, Georgia, samt på selveste Harvard! Jeg har deltaget regelmæssigt i den amerikanske Shakespeareforenings årlige konference igennem mere end et årti, og desuden er jeg den stolte ejer af 38 køleskabsmagneter fra en række af landets forskellige delstater. På den baggrund regner jeg mig selv for at være yderst velkvalificeret til at udtale mig om mine amerikanske kollegers udprægede arrogance.

Amerikanske forskere deltager i konferencer ikklædt deres fineste puds, de kommer til tiden, de stiller intelligente spørgsmål, de er høflige, de har smukke tænder, og de er skuffende ædru. Det kan man selvfølgelig vælge at opfatte som udtryk for en professional adfærd – især sammenlignet med det fordrukne natteroderi, der altid ledsager de sandalklædte, ubarberede og næsten uden undtagelse solskoldede briter, hvis mest presserende spørgsmål plejer at være noget i retning af *"Hvor ligger baren?"* og *"Er der nogen, der kan huske mit værelsesnummer?"* – men jeg kan forsikre om, at der blot er tale om arrogance. Tag endelig ikke fejl: deres interesse for deres fag, deres indgående kendskab til dets inderste væsen, deres formidable evner til at producere forskning i verdensklasse ... hvilken himmelråbende arrogance!

Vores eget akademiske miljø er så kaotisk og amatøragtigt i sammenligning med universiteterne ovre hos vores koloniale undersætter, at det gøres til genstand for kærlig spot i flere romaner af David Lodge, ikke mindst den spiddende **Changing Places**, hvori den karismatiske og overmodige professor Morris Zapp fra Euphoria State University bytter job (og senere kone) med den kedelige pedant Mr. Philip Swallow fra University of Rummidge.

Det er vores egen skyld. I en kultur, der er så anti-intellektuel som vores, et samfund hvor det at være lærer (for slet ikke at nævne universitetslærer) giver anledning til hån og

forbløffelse – *"Hvordan får man egentlig tiden til at gå med den tre måneders sommerferie?"* – ville ingen ved sin fulde fem frivilligt vælge verdens næstældste profession. I USA er universitetslærere ordentligt lønnet, respekterede i offentligheden og *fastansatte*, for helvede! Ydermere er samtlige forskere professorer af den ene eller den anden art, da den så eftertragtede titel, som i Storbritannien forbeholdes dem, der angiveligt er i top med deres forskning, i USA omgående smides i nakken på den mest dunede grønsskolling, der i det hele taget opnår ansættelse – en manøvre så arrogant, at kun opkomlingerne på vores egne professionshøjskoler kunne finde på at efterligne den.

De professorer, der hyppigt optræder i de amerikanske medier, er kendisser, der inviteres på middag i Det Hvide Hus og har indflydelse på den offentlige mening. Hos os er de allernådigst senaftensgæster i talkshows, hvor de optræder i selskab med arbejdsløse komikere og skvadrer om Gilbert og George for et samlet seertal på omkring et par hundrede. Hvordan skal vi overhovedet kæmpe os tilbage, når det er den slags selvsikre opvisning i akademisk arrogance, vi er oppe imod? Svaret er selvfølgelig, at vi må tage vores hemmelige våben i brug: BBC-udtalen. *"Hey, professor Smith!"* var der en af mine amerikanske studerende, der engang råbte efter mig fra den ene ende af en meget lang gang til den anden (jeg undlod naturligvis at gøre ham opmærksom på hans fejl med hensyn til tituleringen), *"den der accent må sgu være en rigtig kællingemagnet!"* Hvorefter jeg hørte mig selv sige med en stemme, der forsøgte at kombinere Laurence Olivier med Leslie Phillips, *"Om det var så vel, unge mand. Om det var så vel!"*

Peter J. Smith er docent i renæssancelitteratur ved Nottingham Trent University.

6. Selvtilfredshed

Ved akademisk selvtilfredshed mener jeg den holdning, at uomtvistelig overlegenhed i eget fag automatisk giver ret til at udgyde sig om et andet; og omvendt, at andres uvidenhed om ens fag udelukker, at de har en interessant mening om noget som helst andet. Den slags selvtilfredshed har selvfølgelig meget til fælles med arrogance, men jeg betragter arrogance som et barn af forfængelighed, hvorimod selvtilfredshed

er født af dovenskab. Den dyd, der står i modsætning til arrogance, er beskedenhed; den, der står i modsætning til selvtilfredshed, er nysgerrighed. Hvis der overhovedet fandtes nogle, kunne beskedne akademikere såmænd også være selvtilfredse. Men de to størrelser er nært beslægtede. Lord Rutherfords berømte bemærkning om, at *"der findes fysikere, og der findes frimærkesamlere"* anskueliggør begge.

Engang troede jeg, at selvtilfredshed var noget, der især gjorde sig gældende hos matematikere og forskere i naturvidenskab. Men kan de overhovedet belastes for at have taget alvidenhedens kappe på sig? De er blevet rost og har fået belønning fra en tidlig alder for at hoppe og springe, som der blev sagt; de har dagligt oplevet, at de har været bedre til at hoppe og springe end samtlige deres jævnaldrende, og ligesom golfstjernen ikke kan klandres for at være dum til fodbold, er der ingen, der bebrejder dem, at de ingenting ved om andet. Jeg husker for meget længe siden en fortræffelig ung ætling af netop denne slags, der udgød sig i langdrag om det skadelige ved at være i modstand til krigen i Vietnam, hvorefter han med et skævt smil til sidst konkluderede, at *"Nogen ville jo sige, at jeg slet ikke besidder den fornødne erfaring til at have disse meninger"*. Min egen respons – *"Tværtimod, X, du besidder lige præcis den erfaring, der skal til, for at have sådanne meninger"* – var et af mine bedste momenter ved hørbordet, hvilket jeg er bange for også er grunden til, at jeg i det hele taget husker det.

Men ethvert fag med alfa-han status vil give grobund for selvtilfredshed. I 1800-tallet og første del af 1900-tallet var det de klassiske sprog. Udgangspunktet var, at det uden grundig uddannelse i latin og græsk slet ikke lod sig gøre at regere i kolonierne, hvorimod det naturligvis ingen sag var for enhver med netop disse kundskaber. De klassiske sprog var indgået i en hellig alliance med teologien, hvilket illustreres ved en berømt bemærkning: en dame havde spurgt dekan Thomas Gaisford fra Oxfords Christ Church College om værdien af en klassisk uddannelse, hvortil dekanen svarede, at den *"hæver en Mand over den store Hob, lader ham læse vor Frelses Ord på det oprindelige Græsk, og ikke sjældent fører til Positioner med betragtelige Emolumenter, såvel i dette Liv som i det, der skal komme"*.

Desværre forfølger selvtilfredsheden

teologien den dag i dag, hvilket de, der lytter til BBC's Radio 4 jævnligt må erfare.

Jeg er bange for, at der også findes selvtilfredse filosoffer, til trods for de lysende eksempler, vi har i glubske tænkere som Leibniz og Kant, og i skeptikere som Sokrates, Montaigne, Hume, m.fl. Men filosoffer er ikke alfa-hanner i verden af i dag, hvor det er mere sandsynligt, at de bliver ofre for dødsyndens, sådan som den manifesterer sig hos andre. Der findes selvtilfredse økonomer, der belærer os om, hvordan al værdi nødvendigvis må reduceres til pengeværdi; biologer, der belærer os om menneskets natur, om hvordan vi er født selviske og kun er i stand til at opføre os ordentligt over for andre ved at byde vores hjerne modstand; og fysikere, der finder magiske designere, hvor som helst deres egen indsigt i kosmos ikke længere rækker til. Vi stakkels filosoffer har ofte brug for alle de resurser, stoicismen kan byde på, for overhovedet at kunne klare os igennem.

Simon Blackburn er professor i filosofi ved University of Cambridge.

7. Pedanteri

Findes der overhovedet nogen (og generelt er der tale om noget, der kun rammer mænd), der vedkender sig deres pedanteri? Formodentlig kan man, hvis man er heldig, mærke sin egen lyst, man kan smile stolt ved synet af sit elegant slidte tøj, og man kan være selvtilfreds over sin egen selvtilfredshed, men når det kedsommelige mødedeltager siger, "Det kommer muligvis til at lyde pedantisk, men ...", mener han som regel, at "der er i hvert fald en af os, der forholder os seriøst til reglementet." Som det er tilfældet med så mange af vores dyder og mangler, er det, som om der er tale om en gradbøjning snarere end en definition: "Jeg ønsker blot at være nøjagtig," "du er vist noget af en millimeterdemokrat," "han er pedant" – og "vi er jurister."

Forskningens dødslys er det øjeblik, hvor vi glemmer, at akademisk virksomhed aldrig er foregået, uden at der er nogen, der er kommet med hånlige tilråb fra sidelinjen. Det er ikke bare sådan, at pedanterne altid er iblandt os; i visse øjne er det os selv, der er pedantiske.

Vores alle sammens forfædre, forskerne på biblioteket i Alexandria, blev nådesløst drillet for at sidde og "summe i kroge", og for udelukkende at interessere sig for, om Homer skrev *min* eller *nin* (to minimalt forskellige udgaver af samme ord med betydningen *ham*: her er det vitterligt pedantens stofområde, vi er ude i). Jeg husker en forelæsning i Cambridge, hvor en professor talte længe om, hvorvidt den rigtige tekstuelle gengivelse af et skrig hos Sofokles var *ototototoi* eller *ototototoi*, hvilket svarer til valget mellem *aargh* eller *aaargh*. En fortvivlet studerende flygtede, idet han højt nok

til, at det kunne høres, kommenterede "Gør det overhovedet nogen forskel? Det er jo et skrig." Og det må være pedanteriets lakmusprøve – det akademiske moment, hvor en anden får lyst til at råbe: "Og hvad så?! Hvad forskel gør det?!"

Pedanten er ham, der ser forskellen og synes, at den er vigtig. Og som siger det. For pedanteriet er noget, der skal ytres. Man kan have hemmelige lyster; man kan sågar være elitær i det private, går jeg ud fra, og sidde alene og fundere over alle de invitationer, man ville afvise, hvis man nogensinde fik nogle; men det er kun, når en pedant springer ud af skabet, at pedanteriet finder sted. Det har brug for et publikum, ellers er det bare en tvangsneurose. Pedanteri er det øjeblik, hvor man mærker, at blikket bliver fjernt, at mavesyren stiger op i halsen, når kollegaen siger: "Det er selvfølgelig sådan, at det er brevet, der er dateret den 15. januar 1853, snarere end det, der er dateret den 19. januar, som jeg i øvrigt mener at kunne bevise er dateret forkert, der gendriver Deathridge-teorien."

Men det mærkelige er, at alle forskere, uanset hvordan de ellers er skruet sammen, elsker detaljen – det afgørende forhold, det usandsynlige sammenfald. Og vi risikerer alle at forelske os i pedanteri. Tænk på den blivende appel af et værk som *Fowler's Modern English Usage*, en sejrshymne over pedanteriet, hvis sande sigte alverdens ironi aldrig ville kunne skjule. At skrive en check på en ko, fordi loven siger, at en check kan skrives på hvad som helst, er pedantens yndlingsjoke. Ingen har lyst til at blive kaldt pedantisk, men enhver, der forsker, og som mener noget ved det, er og bliver en eller andens yndlingspedant.

Simon Goldhill er professor i græsk ved University of Cambridge.

Kilde: Times Higher Education, 17-09-2009
Oversættelse: Martin Aitken

Richardson havde ikke travlt med korrektion

Prodekan Katherine Richardson, KU, hævdede i FORSKERforum 230 i et indlæg "Overdrivelse af misinformation", at hun i en kronik i Politiken skrev, at 97% af forskerne mener, at menneskelige aktiviteter har hovedansvaret for den globale opvarmning, når nu det rigtige tal er 82%. Hendes begrundelse var, at hun ikke har dansk som modersmål og derfor opstod fejlen, fordi en enkelt sætning blev ændret, da en danskyndig gik kronikken igennem. Desuden mener Richardson, at hun selv har gjort opmærksom på fejlen på Klimakommissionens hjemmeside, inden jeg skrev til FORSKERforum.

Hertil vil jeg mene, at det må være misinformation uanset om årsagen er sjuks eller sprogvanskeligheder, men spørgsmålet er, om ikke Richardson også i sit svar vildleder mere end hun vejleder. I kronikken skriver hun tallene 97% og 3% - som altså skulle være

82% og 18% - ikke mindre end syv forskellige steder, så hvis det er hendes danskyndige, der har lavet fejlen, virker det temmelig påfaldende, at den samme fejl bliver begået syv gange i træk.

Katherine Richardsons kronik blev trykt i Politiken den 7. september 2009, og umiddelbart efter kunne man finde den på Klimakommissionens hjemmeside. Jeg kan imidlertid dokumentere, at jeg en måned senere, nemlig den 9. oktober 2009, sendte en e-mail til Klimakommissionen og gjorde opmærksom på, at der var fejl i kronikken og bad dem korrigerer det på kommissionens hjemmeside. Jeg fik ikke noget svar, og da fejlen heller ikke blev ændret, mindede jeg om sagen i en ny mail den 25. oktober 2009. Herefter fik jeg den 26. oktober 2009 svar fra en fuldmægtig i Klimakommissionen, om

at de nu havde lagt en rettelse ud på deres hjemmeside.

Når Richardson derfor hævder, at hun selv har gjort opmærksom på fejlen på kommissionens hjemmeside, inden jeg skrev til FORSKERforum, er det det dels ikke korrekt - jeg skrev til FORSKERforum den 16. oktober 2009 og dermed 10 dage før rettelsen blev lagt ud - men dels er det kun halvdelen af historien, når hun ikke finder anledning til at nævne, at det faktisk var mig, der måtte minde hende om det to gange, ligesom hun ikke ligefrem havde travlt med den korrektion, når det skulle tage halvanden måned, inden den dukkede op på hjemmesiden.

*Seniorforsker Jens Olaf Pepke Pedersen,
Institut for Rumforskning- og teknologi,
DTU*

AaUs mobbesag: Fortryder eks-dekanen sine gerninger?

Det er med stor forundring at jeg i sidste udgave af FORSKERforum (nr. 230 s. 28) ser et læserbrev fra Allan Næs Gjerding, tidligere dekan ved det Samfundsvidenskabelige Fakultet på Aalborg Universitet. Han kommenterer en artikel - "Aalborg: Mobbeklage fik kafkask behandling" (FORSKERforum 229) - som hvortil jeg var en kilde. Eks-dekanen klager over, at der her tegnes et billede af hans afgang som "... kunne opfattes som skadevirkende for min fremtidige karriere".

Jeg er af den opfattelse, at når man indtager en ledende stilling ved en offentlig institution, som Allan Næs Gjerding gjorde som dekan, så er man forpligtiget til at redegøre for sine handlinger, og være ansvarlig for begåede fejl samt for misbrug af stillingens magt.

FORSKERforum har omtalt sagen om mobning ved AaU, som kulminerede i dekanens usaglige, mod alle regler stridende, fyringstrussel mod en medarbejder. Omtalen af sagen fik Arbejdstilsynet til at intervenere. Men

derudover har der været en række andre fejltrin og eksempler på magtmisbrug som Allan Næs Gjerding og nogle ham underordnede ledere har haft ansvaret for.

Allan Næs Gjerding ytrer bekymring for sin "fremtidige karriere", men jeg mener at han o.a. ledere ved Aalborg Universitet - er ansvarlige for et meningsløst magtmisbrug, der har hæmmet andres liv og virke. Når han bekymrer sig om sit eftermæle, er det en forvridning af mobbesagen, for sagens kerne er simpelthen, at Allan Næs Gjerding misbrugte sin magt ved adskillige lejligheder: Såsom accept af beslutninger truffet af et ulovligt nedsat studienævn, ændringer af en studieordning i konflikt med de gældende regler, pålæg til flere undervisere om at bruge en uanvendelig lærebog, hvis indhold de end ikke var i stand til at vurdere, uretmæssig trussel om fyring etc. etc. (Det hele findes dokumenteret i en omfattende rapport som jeg indgav som en klage til universitetsbestyrelsen i april 2008.

Klagen samt hele dokumentationen for dens behandling kan ses på <http://www.klageaau.dk>)

I stedet for at fokusere på sit eftermæle, burde Gjerding indrømme, at han lavede forvaltningsfejl i de tilfælde ovenfor. Det har han aldrig gjort. Det kunne være interessant at vide, om han nu fortryder, hvad han gjorde dengang?

Det principielle hovedproblem er, at universitetsloven giver ubetinget magt til ledere. I modsætning til Helge Sanders påstande, så er det ikke mindst Universitetsloven der tillader, og muliggør ansvarsforflygtigelse og tillader at forvaltningen er inhabil, fordi ledere kan tage ulovlige beslutninger, som de selv skal behandle klager over og som de bare kan ignorere. Det er min konkrete erfaring, at universitetslovens magtstruktur ikke resulterer i en god forvaltningskultur, men i egenrådig ledelse, som suspenderer almindelig retssikkerhed for de ansatte.

*Prof. Stefano Zambelli,
pt. Trento Universitet, Italien*

Fhv. dekan Allan Næs Gjerding svarer:

Stefano Zambelli rejser spørgsmålet om, hvor vidt jeg i det sagskompleks, som Forskerforum omtalte i nr.229, har begået forvaltningsfejl. Det er ikke min opfattelse. Forvaltningen af sagen fremgår af min redegørelse til Aalborg Universitets Rektorat af 12.maj 2008 og af Rektoratets svar til Zambelli af 22.august 2008.

Sagen har efterfølgende været behandlet i Aalborg Universitets bestyrelse og i ministeriet over to omgange (3.april og 5.maj 2009), ligesom Ombudsmanden har afvist sagen (22..maj 2009). Disse dokumenter er i øvrigt tilgængelige på den hjemmeside, som Zambelli henviser til. Den disciplinære sag, som han omtaler, har været

behandlet efter gældende regler, hvor jeg har sikret, at medarbejderen havde bistand fra den faglige organisation straks fra sagens start.

REDAKTIONEN betragter hermed debatten om mobbesagen for afsluttet..

DTU-rector Lars Pallesen: 'Man synes

DTU har de bedste og mest fremgangsrigte og lykkeligste studerende og forskere i Danmark. Det fremgår måned efter måned af bladet DTU-avisen. Bladet rummer solstrålehistorier om, hvordan DTUs dynamiske forskere nu igen har fået forskningsbevillinger eller har bidraget til ete teknologisk tigerspring med en opfindelse, som måske kan blive til noget. Eller om at DTUs studerende igen har fået en solenergi-bil til at køre.

MÅNEDENS CITAT

DTU-avisen er ikke inficeret af kritisk journalistik eller læserbreve om DTUs virke. Det er positiv journalistik og opbyggelig læsning. Ikke et demoraliserende ord om, at DTUs bestyrelse hemmeligtstemplede det meste af sin dagsorden. Eller at rektor fyrede tillidsfolk. Eller om dumpekarakterer til institutlederen og arbejdsmiljøet på Kemisk Institut.

I DTU-avisen spildes der ikke spaltepads på negative stemmer eller tvivl. Bladets koncept er inspireret af „*Neues Deutschland*“ – Zentralorgan der Sozialistische Einheitspartei Deutschlands – der 1946-89 oplyste DDR-borgerne om de store fremskridt, som DDR-staten gjorde, utrætteligt drevet frem af visionære ledere.

DTU drives effektivt som et DTU A/S med en administrerende direktør i toppen. En sådan koncern anvender „Corporate Information“, styret af en utrættelig og beslutsom ledelse.

Og det højeste udtryk for dette offentliggøres i DTU-avisens leder. Her fortæller rektor Pallesen, hvad koncernen mener. I det seneste nummer (1/2010) irttesætter han således Uni-Evalueringens rapport fra december.

Uni-Evalueringen anbefalede Folketinget at fjerne eller omformulere paragraf 17.stk.2 – den såkaldte instruktionsbeføjelse om at institutlederen kann diktere forskning af sine medarbejdere og at forskerne skal holde sig inden for universitetets forskningsstrategier“.

Men det er en helt urimelig konklusion, mener rektor Pallesen.

Han konstaterer på DTUs vegne – i øvrigt helt i tråd med Helge Sanders der-er-ingen-lig-på-bordet – at Evalueringskomiteen altså „ikke har fundet eksempler på, at forskningsfriheden eller den frie akademiske debat er blevet knægtet“

Underforstået for de tungnemme: Instruktionsbeføjelsen behøver i hvert fald ikke suspenderes på DTU.

Hvad angår Uni-Evalueringens problematisering af manglende medbestemmelse for det akademiske personale og forslaget om, at universitetsbestyrelserne skal have en pligt til at sikre „en tilfredsstillende praksis for medbestemmelse“, så rammer den kritik altså slet ikke DTU, forsikrer Pallesen:

„Hos os er der medarbejdere i bestyrelsen, i Akademisk Råd, i studienævn og tværgående uddannelsesudvalg og i de lokale og centrale samarbejds- og sikkerhedsudvalg – og i næsten alle organer også studeren. Lægges hertil, at det for mange DTU'ere gælder at de har stor uformel indflydelse på tilrettelæggelsen af de helt nære daglige opgaver, kunne man synes, at det var rigeligt med indflydelse“.

Bemærk rektorens pluralis majestætis: „man synes ...“

Som i pressemeddelelser og i magthaveres nysprog er det ikke det skrevne, som er interessant; det er det, som ikke står der! Og i dette tilfælde besværer rektor Pallesen sig for eksempel ikke med at fortælle, at de ansattes medindflydelsen er formel og ikke reel, for det giver jo ikke en enkelt vip-repræsentant indflydelse at sidde i den ti mands store bestyrelse. Heller ikke, at Akademisk Råd ingen reel indflydelse har, for Rektor forelægger kun småting for Akademisk Råd, og hvis det handler om store beslutninger om budget og strategi, så nøjes han med at informere dem bagefter. Og det siger sig selv, at Rektor heller ikke fortæller, hvordan han med alle midler – hemmeligholdelse og fyringstrusler – prøvede at undertrykke, hvad Kemisk Instituts ansatte mente om deres arbejdsmiljø og Scientology-leder.

Men hvorfor skulle han det, når han bare kan lade være?

FORSKERFORUMS BLUFF-GUIDE

Ordnes virkelige betydning: Dechifring af forsknings-rapporter

”Professor XX har været tilknyttet projektet”	= Ham var vi nødt til at tage med, for hans navn skaffer bevillinger
”Alle på forfatterlisten har bidraget til projektet”	= vi har skrevet alle fra instituttet på, som mangler forskningsmeritter
”Efter vores bedste overbevisning ...”	= vi havde ikke tid eller var for dovne til at gennemgå al litteraturen
”Resultater fremkom via konkrete eksperimenter”	= vi pillede lidt ved forsøget, indtil resultaterne passede
”Disse resultater indikerer ...”	= vores konklusion går i en bestemt retning, men kan også bruges til helt andre konklusioner
”Det skal bemærkes, at ...”	= OK, der er selvfølgelig en del forudsætninger, som er nævnt til sidst og som måske stiller spørgsmål ved hele projektet
”De fremkomne data stemte overens med den oprindelige tese / model”	= Tror du jeg er dum?
”Fremtidig forskning bør især fokusere på ...”	= Der er meget opsamlingsarbejde tilbage til andre
”Det er et åbent spørgsmål ...”	= Det aner vi i virkeligheden heller ikke en hujende fis om ...
”Som led i projektet blev der gennemført et studieophold”	= Det var en skøn badeferie i Californien

SPIN SPAM

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Langballe: Universiteternes største forsvarer?

Socialdemokraterne blokerer for en lovrevision af universitetslovens dele der handler om bestyrelsen og om det enstrengede ledelsessystem med udpegede ledere. S vil ikke være med til at indføre valgte institutledere eller institutråd med faktiske beføjelser over vigtige ting som økonomi og strategi.

Det fortæller FORSKERforums VOXPOP i dette nummer (se side 10-12), hvor S-ordfører Kirsten Brosbøl afslører partiets holdning. Og med den udmelding bliver Uni-Evalueringen pludselig en gigantisk fuser for alle de menige, som håbede på, at Uni-Evalueringen kunne blive løftestang for reel medbestemmelse nedefra. Regeringen, Helge Sander og Socialdemokraterne danner nemlig uden videre det flertal, som blokerer for lovfæstning, der kunne give medbestemmelse.

Når en drastisk lovrevision på forhånd er en fuser, så flytter dagsordenen sig over til, hvordan Socialdemokraterne så mener, at "medbestemmelse" skal indføres? Men det er er vanskeligt at få konkretiseret, så i stedet kaster FORSKERforum sig ud i mere eksotiske temaer, som fx at finde ud af, hvad Jesper Langballe mener.

Langballe: Akademisk frihed er DFs hjerteblod

Dansk Folkepartis Jesper Langballe har så høj profil i debatter om universiteternes og forskernes frihedsgrader eller mangel på samme, at Langballe fremstår som universiteternes største forsvarer. Og den rolle indtager Langballe gerne, når det for eksempel gælder afskaffelsen af instruktionsbeføjelsen: "Det er hjerteblod for Dansk Folkeparti, fordi forskningsfrihed er forudsætningen for en uafhængig og upolitisk forskning. Forskerne skal forske frit med kappelyst og begejstring, de skal ikke sættes til at lave slavearbejde", siger han.

Han vil også gerne være med til at give de ansatte mere indflydelse. "Dansk Folkeparti var ikke med i Universitetslovsforliget; det var regeringen og S. Det er jo fristende at sige ja til en ændret bestyrelsessammensætning, lovbindingen om eksternt flertal i bestyrelsen var en af DF's indvendinger mod loven", siger han.

Dansk Folkeparti vil heller ikke være med til at ophæve forbudet mod gruppeeksamen (se s. 13),

Medbestemmelse ikke vores hjertesag

Men når det kommer til faktuel medbestemmelse, så er han mere i tvivl: "Nu er jeg jo ret

medgørlig og står ikke klippefast på gamle synspunkter. Jeg læser debatten sådan, at stort set ingen ønsker det gamle kollegiale selvstyre tilbage. Så 'medbestemmelse' er ikke noget, som er vores hjertesag, det er derimod forskningsfriheden", siger han og siger så "ja" til, at de ansatte skal have mere indflydelse i Akademisk Råd. Men han siger "ved ikke" til spørgsmålet om mere indflydelse via institutråd og til valgte institutledere".

Nogle kalder Langballe en *freerider*, som fører sig med høj cigarføring, når det gælder løfter, men som bakker ud når det handler om konkrete bevillinger til andet end formål, som han selv har øremærket (fx Bent Jensens Koldtkrigscenter). Nogle stiller derfor spørgsmål ved, om man nu kan stole på, at Langballe er universiteternes bedste ven. Hertil svarer han:

"Forskningsfrihed er hjerteblod for DF. Og når du spørger mig, om jeg har opbakning i mit parti til mine synspunkter, så kan jeg kun sige: Jeg er mit parti på universitetsområdet – ingen i folketingsgruppen har ytret andre synspunkter".

jø

Se VOXPOP side 10-13.